

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

17. évfolyam - 1-2.szám

2009. április hó

A TARTALOMBÓL

**Kairó...
az elképzelhetetlen város
(2. rész)**

**A
Világörökség Egyezmény
jövőjéről
Jelentés**

Venne-e Ön műemléket ?

QUÉBEC
I C O M O S
2008

Még néhány gondolat...

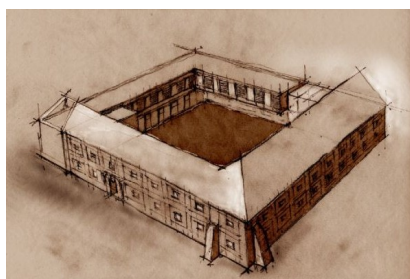
**Történelmi Kertek
Szakbizottsága**

Beszámoló – Tata

**Emlékezzünk rá, hogy...
Rejtett évfordulóink**

Hírünk Európában

Elhunyt Mezősi József

**Az épített örökség
felújításának elméleti és
gyakorlati kérdései
Tusnád 2009 május 19-24**

Kairó... az elképzelhetetlen város (2. rész)

Folytatásként érdemes még visszatérni egy kicsit a város kialakulásának, fejlődésének történetére – igaz, tényleg csak igen nagy vonalakban és nagyokat ugorva időben is. Az első részben már említett antikvitásig (Ó-Kairó, mint Babylon...) vissza nem lépve, az iszlám Kairó kialakulásának néhány fontosabb állomása: az első ebbe a körbe tartozó történelmi városrész 642-re megy vissza, a Gamah Ahmar moszké még ma is létezik. A mintegy száz évvel későbbi (751) un. Askhar együttes viszont tűzvész áldozata lett, így nincs többé. Kiemelkedően értékes, építészetében is megragadó az Ibn Tulun moszké-együttes (870), amely a mai Kairónak is egyik meghatározó történelmi eleme. Részletes leírására itt nem vállalkozhatok, ehelyett inkább néhány jellemző fényképpel próbálom érzékeltetni ennek az együttesnek a nagyszerűségét.

Fejérdy Tamás felvételei

A továbbiakban az uralkodók palotáinak elhelyezése (a Fatimidák idején kialakított hatalmas kert helyén 969-től), illetve az úgynevezett Királyi városrész (az un. Csatorna és a Muqatta rész között) kialakítása említhető – ez utóbbi zárt területként működve csak kiválasztottak számára volt megközelíthető. Ebben a korszakban három jelentősebb moszké határozta meg a város(rész) képét, a keleti felében kettő, amelyek közül a nagyobb a Kalifák családjának a használatára épült; a nyugati oldali pedig általánosságban a város (főleg kézműves) lakóinak.

Meghatározó időszak volt Kairó történetében a fatimidákat követően színre lépő Salahaddin (Szaladinként ismertebb, mint a keresztes hadjáratok hőse) uralkodásának korszaka alatt épült ki a kairói Citadella 1172 körül; ekkor egyesítették először a korábbiakban már említett, egymás mellett mozaik-elemekként létező

részeket, és nyílt meg a város lényegében egységesen mindenki számára. Elfelejtettem említeni, hogy az előzőkben jelzett minden egyes területet valamilyen módon (falakkal) körülhatárolták – így volt ez a Salahaddin-i egyesített város esetében is – ennek a falai többfelé még ma is fellelhetők (amint arról az első részben az Al Fustat-ról szólva már esett is szó). Ennek a már egységesebbé vált városnak a további bővítése folytatódott, a (Nílus) Csatornán túl is, észak felé egészen az első, úgynevezett Mameluk temetőig.

A temetőt említve érdemes kicsit bővebben is szólni róla, illetve róluk, mivel több, egészen nagyterjedésű temető is van Kairóban, mégpedig látványos módon beékelődve a város testébe: valójában szinte egyenrangú városnegyedekként a már említett városrészekkel. A fallal körülvett temetőket zsúfolásig teleépítették a sírípítményekkel, mintegy a városnak az élők befogadó kicsinyített (de összességében egyáltalán nem kicsiny!) másolataként.

A temetőnek a mifelénk szokásostól eltérő „használata” is indokolja azok település (de legalábbis: városnegyed) jellegét; meghatározott időszakban akár napokra is kiköltöznek oda ugyanis az élő családtagok, hogy így együtt legyenek elhunytjaikkal (egyfajta, a fáraók koráig visszamenő hagyomány részeként). Így értettem meg azt a korábban nagyon furcsának tűnő információt is, amely szerint az arab-izraeli háborúk menekültjei Kairóban igen jelentős számban ezekben a temetőben húzták meg magukat, mármint hogy – akár hosszú éveken keresztül is – ott laktak. Sajnos arra nem jutott időm, hogy be is jussak a kairói temetők bármelyikébe, csupán a városban közlekedve láthattam, hogy milyen fantasztikus örökségi „rezervátumok” lehetnek! Hozzáteszem, hogy távolabbról is látható módon nem a legjobb műszaki, megőrzési állapotban, így elképzelhető, hogy ezek az igen nagyterjedésű, és a város egészében a látvány (belső városkép) szempontjából is meghatározó jelentőséggel bíró területek milyen nagy gondot jelentenek. A jövőben pedig még inkább jelenthetnek a Kairó értékeit megőrizni hivatott intézményeknek (ez utóbbiak áttekintésére, bemutatására viszont ebben a beszámolóban nem vállalkozom, már csak azért sem, mert nem vagyok biztos abban, hogy az igen bonyolult és a miénktől lényegében eltérő szabályozást és az annak végrehajtásában szerepet játszó intézményeket teljesen át tudtam volna látni...).

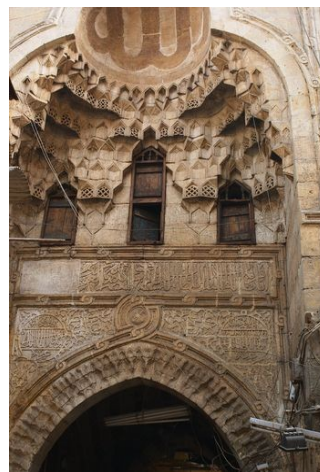
Az említett háborúnak másik, talán még kevésbé kedvező következménye a műemlékek, a történeti épületek megóvási munkáinak a leállása volt, az erre szánt források csaknem teljes elvonása miatt – mivel minden erőt a háborús kiadások emésztettek fel (nagyjából egészen 1973-ig...).

Kairóban is, mint minden más városban, kiemelkedő helyen látható a már említett Citadella – ahonnan lenyűgöző kilátás nyílik egész Kairóra, és amely jelentős kiterjedésében még ma is katonai használatban van. Látogatható része az egykori uralkodói palota és a környezetében található csodálatos moszké: a Mohamed Ali pasa megépíttette híres és csodálatos mecset, melyet róla neveztek el, és alabástrom mecsetnek is hívták alabástrom borította falai miatt.

Amit a temetők tanulmányozásához hasonlóan – sajnos – szintén nem tudtam áttekinteni, az az, hogy mit is jelenthetett Kairó városszerkezetének alakításában az 1804-es, úgynevezett Napoleon-i városrendezési terv, amely – egyebek között – számos tó kialakítását irányozta elő.

Amibe viszont kicsit belekóstoltam, de nagyon nehéz szavakban visszaadni, az a mintegy 3 km hosszú lineáris-piac, a bazár (Khán el-Khálílí), a maga sajátos, társadalmi szerepű – főleg kereskedelmi, de bizonyos értelemben védelmi funkciókat is ellátó szerkezetével, a *suk*-nak nevezett egységeivel, amelyek 20-30 egymás melletti, azonos árufajtát kínáló üzletből állnak. A kereskedelem egyébként is igen fontos város, városkép-alakító tényező, például a főút nagyjából mindig az egyik fő kereskedelmi terület is. A főútca, amely mentén elképzelhetetlen sűrűségben és gazdagságban (sajnos még nem mind helyreállított állapotban) követik egymást az érdekesnél érdekesebb, szebbnél szebb műemléki együttesek, elsősorban különféle közösségi épületek: forrás, illetve pontosabban kútházak, azaz nyilvános vízvételi helyek, moszkák, medreszék, és így tovább. Nagyon mívesen kidolgozott épületek, tényleg nagyon érdekesek és szépek!

A 19. második fele és a 20.-ik század Kairóban is hozott igencsak kemény városszerkezeti beavatkozásokat. (Mintegy annak mintájára, mint ahogyan báró Haussmann vágta át-meg át Párizs korábban kialakult városszövetét). Kairóban ekkor szüntették meg a csatornát és tavakat töltötték fel; a beavatkozások közül is talán az egyik legkeményebb a selyem-suk közelében 1920-ban megnyitott új útvonal kialakítása volt. Ehhez hasonlítható az 1998-ban megnyitott másik, éppen az Ibn Tulun együttes mellett. Hogy a városban bizonyos útvonalak kialakítására szükség volt-van, azt aligha lehet kétségbe vonni, bármennyire is fájdalmas hatással vannak ezek a történeti városszerkezetre.

Aki Kairóba látogat, annak ma is egészen biztosan az egyik legnagyobb élménye ennek a városnak a közlekedése. Ez az élmény elsőre (és talán még második látásra is) inkább elrettentő: a nagyobb artériákon négy-négy párhuzamos sávon áramlik szakadatlan folyamban a járművek tömege, pontosabban a négy sáv szélességében nemritkán öt-hat párhuzamosan közlekedő járműsor. Sávvot váltó, egymás mellett centiméterekkel (és elég gyorsan) haladó járművek sokasága. A közlekedési lámpák, a szépen kidolgozott „balett-mozdulatokkal” a forgalmat irányítani szándékozó rendőrök jelenléte csak mérsékelten befolyásolja az autók mozgását, amelyek

általában „túlsorognak” a piroson... és így tovább. A városképben pedig a nagyon sokfelé látható kétszintes utak jelenítik meg a közlekedés uralkodóvá válását. Ahhoz képest, hogy mennyire kaotikusnak látszik – valójában meglepően működik a közlekedés, kivéve, ha valahol valami miatt „beáll”, mert akkor a normális esetben 15-20 perces távolságot is csak órák alatt lehet megtenni.

De térjünk vissza még kicsit a műemlékekhez, amire annál is inkább jó okunk van, hiszen Herz Miksa személyében (1856-1919), aki építész- és műemlékvédőként 35 élt és dolgozott Egyiptomban, magyar vonatkozásai is vannak dolognak. A Kairói Arab Múzeum igazgatójaként kiemelkedő szerepet játszott egyebek között annak létrehozásában; történeti épületek, mint műemlékek

egy
évig
e

megbecsülésének előremozdításában, de az egyik legszebb 19. századi moszké, az El-Rifai megépítése is az ő nevéhez fűződik. Ez utóbbi a Citadella lábánál, a kialakított „sugárúti” kapcsolódási pontnál áll, a csodálatos szépségű Sultan Hassan moszké (épült a 14. században) társaságában, pontosabban azzal szemben, az út másik oldalán. Ez a két nagyszerű épület ugyan tényleg nem egy időben jött létre, mégis teljes összhangban alkotják hangsúlyos „kapuját” az innen indított útvonalnak.

Bár tényleg csak néhány napot töltöttem Kairóban, és ráadásul egy meghatározott feladat ellátására, az a kevés benyomás, amit begyűjthettem, talán mégis lehetőséget ad arra, hogy néhány általánosabb megállapítást is tegyek a kairói épített örökség állapotáról. Erre vonatkozóan az El Drab Al Ahmar utcán végigsétálva igen pontos illusztráció nyerhető arról, hogy milyen fantasztikus színvonalú ez az örökség, főleg, de nem kizárólagosan a középületek.

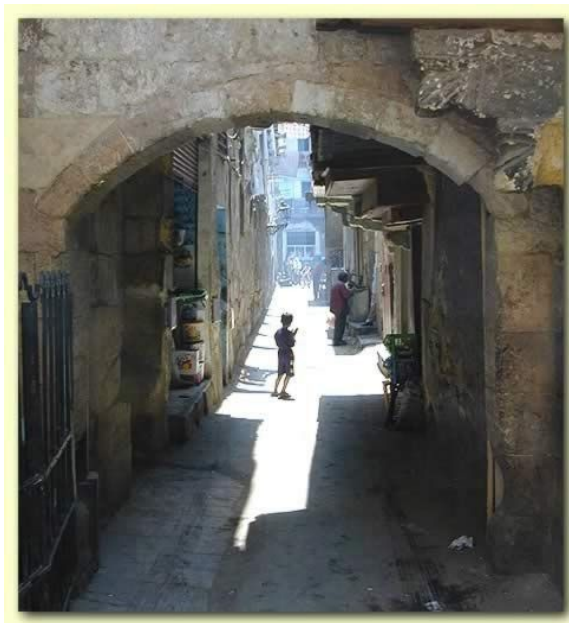
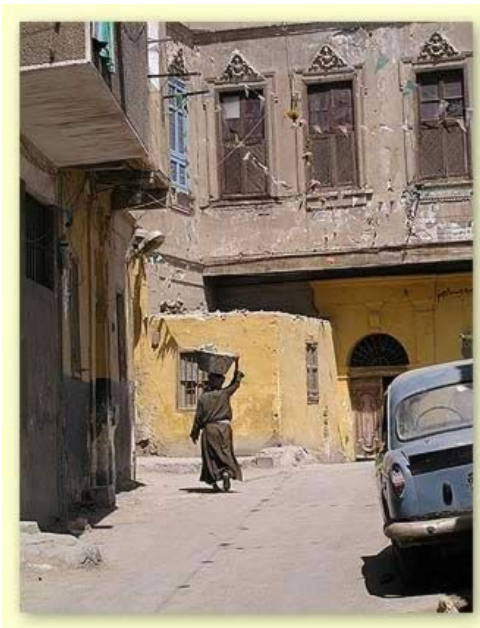

Ezek egy része már vagy helyre van állítva, vagy helyreállítása folyamatban van – de azért elég sok van még olyan is, amelyik még vár a sorára. Az utcát szegélyező, általában emeletes házak állapota generálisan igen veszélyeztetett, kevésbé finoman fogalmazva igen sok az összeomlás szélén áll. Az ennek a beszámolóban az első részében említett Al Mui’z utca esetében, ahol a rehabilitáció már megvalósult, az ilyen házakat is megpróbálták legalábbis biztonságos állapotba hozni: az emeleti szint(ek) azonban ott is nagyrészt üresek – remélhetőleg csak átmenetileg.

Úgy tűnik, hogy a földszintek (kis)kereskedelmi rendeltetése egyrészt szívósabban él tovább, illetve tovább élteni (újraéleszteni) adott esetben akár a turizmus is, de ezek a legrégebbi városnegyedek lassacskán elvesztik állandó lakosaikat. Északon a turizmus – délen a városlakók; így summázta az egyik ottani kolléga a helyzetet, mai természetesen nem ennyire mereven szétválasztott, mégis, alighanem jól leírja a folyamatot.

Különösen megrázó a teljesen rendben lévő és az elképzelhetetlenül elhanyagolt részek egymásmellettsége. Ilyesmivel egyébként a város bármely pontján találkozhatunk, szemlátomást nincs teljesen és hatékonyan megoldva az a városban keletkező a hulladék, törmelék kezelése... Éppen ez az egyik megoldandó feladat, amelyhez még néhány másik is kapcsolódik. Az első részben már esett szó az engedély nélküli építkezések, területfeltöltés túlburjánzásáról, a hihetetlen számú beköltöző népességről. A talajvízszint katasztrofális megemelkedése is összefügg a feltöltődéssel és a csatornázás elmaradásával. Az 1992-es földrengés is okozott károkat – de paradox módon annyi előnyt is keletkeztetett, hogy láthatóvá tette és széles körben ismertté a város megoldandó problémáit.

A történeti városrészekkel foglalkozó programok, projektek a közlekedés reformját (pl. már van, ahol alagút van (lásd: Al-Azhar), és ilyeneket még terveznek is); a műemlékek helyreállítását és méltó (újra) hasznosítását célozzák meg – de nem feledkeznek meg az infrastruktúra szükséges fejlesztéséről, és az egyes műemlékekre kiterjedőnél átfogóbb szemléletű „város(rész) rehabilitációs” feladatokról sem. Sajnos mire mindez megvalósul számos történeti épület elvesztése sem zárható ki – jóllehet ezek nem a kiemelkedő műemlékek, minden bizonnyal szegényebbé válik a persze még így is hihetetlenül gazdag kairói épített örökség.

A kezdetekben a műemléki beavatkozások elvégzése előtt komoly népmozgást hajtottak végre – összességében mintegy 300 ezer embernek kellett volna elhagynia ezeket a területeket. Szerencsés dolog, hogy megváltoztatták a koncepciót, és ma már a rehabilitációt az ott lakók, vagy ott kereskedők-dolgozók helybentartásával kívánják megoldani. A projektek társadalmi-szociális vonatkozású részének érzékenyebb kezelésével várhatóan fenntarthatóbbá válik annak az egyébként tiszteletreméltó erőfeszítésnek az eredménye, amellyel a valóban nagyon leromlott örökséget szándékozzák helyzetbe hozni. Az 1980 óta kidolgozott, igen részletes, példamutatóan kidolgozott előtanulmányok (character studies) mutatják, hogy a földszinteken kb. 80%-ban megvan még a történeti állag, a felsőbb szinteken is legalább 20%-ban. Elsősorban tehát a földszintekre jellemző kereskedelmi funkció megőrzésére összpontosítanak; mégpedig olyan megoldást keresve, amely nem fagyasztja be, de ellenőrzi a folyamatokat. Kétségtelen, hogy ebben a mega-városban a már említett, mindent elárasztó közlekedés mikénti kezelése jelenti a legnagyobb kihívást. Egyiptomi kollégáink szerint ennek eddig már legalább kilencszer nekifutottak, de a hatékony megoldás még várta magára. A városi infrastruktúra regenerációjára 2004-ben készült átfogó javaslat – egyebek között a tipikus utcaszelvények megoldására, a lakosság alapfokú intézményeinek kialakítására stb.

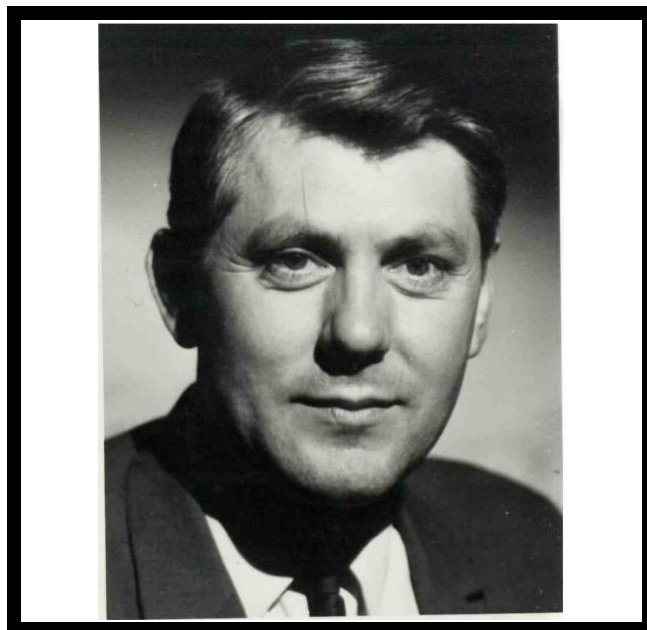
Ennek megvalósítása a helyiek szerint egyszerre kíván politikai elhatározottságot, és jelentős finanszírozási forrást. Ahol legalább ez utóbbi megvan, ott az eredmény akár látványos is lehet, mint az Al-Ahzar / Al-Ahmar projekt esetében. Mivel először jártam Kairóban, nem tudom azt az összehasonlítást megtenni, amelyet a várost évtizedek óta ismerő olasz kollégám elismerő csodálkozással megtett: ez a nagykiterjedésű, magánlétesítményként létrejött (az Aga Khan Trust for Culture által finanszírozott), de közhasználatú park a korábbi városi szemétkerakó helyét foglalja el! Elégge a város-közepén van ahhoz, hogy nehéz lehessen elképzelni a korábbi állapotában – most viszont igen kellemes és szép hely, ahonnan ráadásul kiválóan rá lehet látni Kairó egyes részeire – például a Citadellára, amelynek lábainál, az út túlsó oldalán az egykori történelmi kőbányák gödrében megvalósítani szándékozott mega-projekttel kapcsolatos UNESCO-ICOMOS misszió vitt el engem az ellentéteknek ebbe a csodálatos városába.

Nem állítom, mert nem is állíthatom, hogy akár csak felületesen is meg tudtam ismerkedni ennek az ország-méretű, népességű városnak a jelentősebb emlékeivel, gazdagságával – hiszen a méltán híres (és szintén a már említett Herz Miksához köthető) Kairói Nemzeti Múzeummal, vagy a Heliopolisznak nevezett (Ebenezer Howard eszméi alapján megálmodott) kertvárossal és még ki tudja mi mindennel kellene, kellett volna részletesebben is foglalkozni. És persze „csak” turistaként sem lehet rossz ebben a városban, környékén, illetve Egyiptomban körülnézni – még akkor sem, ha a sok már említett meghökkentő jelenség mellett a turistákra vigyázó biztonsági berendezések, személyek, éles fegyverekkel járőröző őrség mindenfelé látható jelenléte jelzi, hogy a turizmus biztonsága talán mégsem teljesen automatikus, azért az egyiptomi hatóságoknak komoly erőfeszítéseket kell tennie. Benyomásaim szerint ezt éppúgy megteszik, mint ahogyan egyre inkább kézzelfoghatóvá válik a klasszikus – antik örökség mellett a hozzánk időben közelebb álló történelmi épületek, együttesek, városrészek értékeinek megőrzése érdekében kifejtett tevékenység is.

Fejérdy Tamás

Nyolcvanegy éves korában elhunyt
Mezősi József

Akik még emlékeznek a régi OMF-re, azoknak Jóska egy volt az intézménnyel, kitűnő gyakorlati építész tudásával bármikor, bármilyen ügyben mindig rendelkezésre állt, segített. A "hőskorban" tagja volt az ICOMOS Népi Építészeti Szakbizottságának.

Végső nyughelyére 2009. február 6-án kísérték Budapesten a Farkasréti temetőben, ahol id. Sisa Béla az alábbi szavakkal búcsúzott tőle:

Nekrológ Mezősi József sírjánál

A barátok, munkatársak nevében búcsúzom most Tőled. Ezt azért is tehetem, mert több mint negyven éves barátság és szoros munkakapcsolat köti össze múltunkat. Amikor odakerültem a Műemlék Felügyelőséghez és kivitelezőként dolgoztam, már mögötted volt jó néhány épület helyreállítási munkája, találkozásunkkor már a Beruházási Csoportnál dolgoztál.

Első beszélgetéseink is munkáról, műemlékekről és ezeknek a távlatairól szóltak. Régi vezetőink soha nem korlátozták közös munkáinkat, - volt is belőlük sok. A szarvasi szárazmalom, a tizacsécsei harangláb, a szatmárcsekei temető, a komlóskai rutén tájház, a gönci huszita ház, a békési, a békéscsabai és a hódmezővásárhelyi műemléki helyreállítások sora. De dolgoztunk a Balaton-felvidéken, Tihanyban és Udvariban. Tésen két szélmalom helyreállításán munkálkodtunk, a déli parton Zamárdi tájházát állítottuk helyre. A kercaszomori és gödörházi haranglábak, a zalalövői és kávási tájházak, valamint sok-sok munka még, amit nem is tudnék felsorolni. Sokat beszélgettünk a műemlékekről a palicsi tó partján sétálva, vagy a bugaci puszta tábortüzeinél elalvás előtt.

Ha Kelet-Magyarországon jártunk legalább éjszaka igyekeztünk elérni szülővárosodat, Hajdúdorogot, ahol hajdanán még édesanyád várt. Még éjszaka is terült az asztal, édesanyád hófehér törölközőt tartott felénk, hogy kézmosás után mielőbb asztalhoz üljünk.

Sokszor jártam nálatok, így ismertem meg a pászkaszentelést, a kalácson lévő krisztustövisait, a kóringyálást, s láttam még a Muszka-halom utolsó földkupacait mielőtt végleg elplanírozták. Próbálják elvitatni, ki kezdeményezte, hogy Szilágyi Erzsébet néni házából legyen tájház, ezt én tudom legjobban, hogy Te voltál.

Kötődteél szülőföldedhez, ezt cikkeid sokhelyütt bizonyítják. A másik ilyen „leszállópálya” volt Jászberény, ahol nálunk is mindig kedves vendég voltál. Itt is mértünk házakat, szüreteltünk, vagy diákokat vittünk felmérési gyakorlatra.

Azt, hogy földből szélalmot tudok építeni, hogy vályogból szabadkéményt, tapintásra megismerem a jó minőségű agyagot és hogy egy bicskával néhány óra alatt meg tudom keresni egy ház tüzelőberendezésének rendszerét, ezt mind Tőled tanultam. Könnyen dolgoztam tervezőként amikor tudtam, hogy egy kiváló szakember szerényen a hátam mögött áll.

Nyugdíjba vonulásod után még lehetőségünk volt arra, hogy a Népi Építészeti Osztályon együtt dolgozzunk. Kis asztalodnál csendesen ültél fiatal munkatársaid között, akik szerettek és becsültek, bárhova hívtak bármikor szívesen mentél velük tanácsot adni. Amikor asztalod mellől elmentél, a helyed sokáig üresen maradt. - Visszavártunk.

Most, amikor felkerültél a Műemlékesek panteonjába a magyar égbolt csillagabroszára, valahová a Dorka szerencséje és a Kocsma csillagképe közé, asztalod mellől tekints le ránk, az itt maradottakra. A munkánk egyre nehezebbé válik, és ha valamilyen nehéz helyzetben át tudjuk verekedni magunkat, érezni fogjuk, hogy odafönről segítettél.

Mély fájdalommal búcsúznak Tőled munkatársaid, barátaid és külön kiemelem a volt Népi Építészeti Osztálybeli munkatársaidat.

Jóska, Isten áldjon!

**Száll az Angyal, pásztorok sietnek,
Még az éjjel Betlehembe érnek,
Ott találják Jézust a jászolban,
Barmok között rongyos istállóban.**

**Száll az Angyal faluról városra,
Hirdeti, hogy szent ez az éjszaka,
Megszületett az isteni gyermek,
Kit imádni magam is elmegyek.**

Csillaggal kóringyáló gyerekek (Mezősi József felvétele)

Jelentés
„a Világörökség Egyezmény jövőjéről”

az UNESCO Világörökség Bizottság / Világörökség Központ által rendezett szakértői tanácskozásról

Párizs, 2009. február 24-27.

Előzmények:

A Világörökség Bizottság 32-ik ülészakán, 2008-ban, Québecben 32 COM 10 határozatában döntött arról, hogy tekintettel az Egyezmény elfogadásának 2012-ben esedékes 40-ik évfordulójára, valamint az 1000-ik tétel felvételének közelgő lehetőségére, tanácskozást kell rendezni, amely az Egyezmény jövőjével foglalkozva számba veszi a stratégiai kérdéseket, a várható kihívásokat és lehetőségeket, továbbá a más nemzetközi egyezményekkel való együttműködésben rejlő tartalékokat.

A VÖB elnökének, Maria San Segundo nagykövete asszonynak (Spanyolország) és a Világörökség Központnak az együttműködésében, öt részes állam (Ausztrália, Brazília, Hollandia, Izrael és Svájc), kiemelt (nem utolsó sorban anyagi) támogatásával került sor a szakértői tanácskozás megrendezésére 2009. február 24-27. között, Párizsban, az UNESCO székházában.

A tanácskozás előkészítéseként – 2008. október 1-i határidővel – lehetőség nyílt arra, hogy az Egyezményhez csatlakozott Részes Államok előzetesen írásban rögzítsék az Egyezmény (jelenével és) jövőjével kapcsolatos megállapításait, javaslatukat. A 185 (ma már: 186) részes Állam közül 44 – köztük Magyarország is – juttatott el írásos véleményt a Világörökség Központnak. A tanácskozás munkájának megkönnyítésére a Központ ezeknek az észrevételeknek az alapján előzetes munkadokumentumot szerkesztett – összehangolva azt a tanácskozás lebonyolításának javasolt (és megvalósított) szerkezetével.

Az Egyezmény jövőjével kapcsolatos, értelemszerűen több éves folyamatként elgondolt munka sajátosságát három fő elvi megfontolás határozta és határozza meg: a széleskörű nyilvánosság (transparency); a széleskörű részvétel (participation) biztosítása és az elmúlt 30-40 év tapasztalatainak figyelembevétele (building on experiences).

A tanácskozás

Az összesen 129 bejegyzett résztvevő szakértői, megfigyelői, esetleg "vendég", illetve természetesen a Központ részéről szervezői minőségben vett részt a tanácskozáson. Tekintettel arra, hogy a résztvevők listáját nem kaptuk kézhez, a résztvevők ilyen típusú megoszlásának arányairól nem tudok beszámolni. Összességében megállapítható, hogy a tanácskozást az elejétől a végéig nagy érdeklődés és a résztvevők nagy többségének igen aktív részvétele jellemezte. A munka a plenáris ülések és a három párhuzamos munkacsoport (43-43 fővel) tanácskozásainak váltakozásával folyt. Az első napon a hivatalos megnyitón, majd a későbbiekben is Françoise Rivière kulturális főigazgató-helyettes asszony vett részt az UNESCO főigazgatója képviseletében, a nyitó és a záró plenáris ülést a VÖB soros elnöke, San Segundo asszony elnökölte.

A vitaindító főreferátumot Cristina Cameron asszony (Kanada), a VÖB előző soros elnöke – amúgy alighanem a leginkább elismert nemzetközi „világörökség szakértő” – tartotta, amelyben a „context”, azaz a világörökség „program” összefüggései kerültek a középpontba. Ezt követte Ole Briseid úr (Norvégia), korábban a VÖB helyettes soros elnöke (mivel Christchurch-ben Tumu te Heu Heu elnök betegsége miatt gyakorlatilag ő vezette le a 31-ik ülészakot) szabad hozzászólása – amelyben nagyon nyíltan mutatott rá a VÖ Egyezmény végrehajtásában tapasztalható nehézségekre, sőt, bizonyos visszasságokra, miközben ő is a sikerességre és a folytatás szükségességére tette a hangsúlyt.

A három nagy témakör közül az első

„Az Egyezmény Értékei, Üzenete és Imázsa” címmel azt volt hivatott körüljárni, hogy: *„Mit is jelent a Kiemelkedő Egyetemes Érték koncepció? Hogyan tudja egyszerre megvalósítani az Egyezmény kettős célját: az egyetemességet és a reprezentativitást? Miként alakult ez a koncepció az idők során? Melyek azok a bizonyos örökségi értékek, és hogyan is alakultak, alakulnak azok?”*

A bevezető előadást a három Tanácsadó testület nevében az **ICOMOS**, személy szerint Susan Denyer asszony tartotta, nagyon pontos leírást adva a fenti kérdések értelmezésének jelenlegi állásáról, rámutatva a még tisztázandó kérdésekre is. Ezt követően Daniel Thérond úr, az Európa Tanács Kulturális és Természeti Örökség Igazgatóság fősztályvezetője beszélt; lényegében a Faro-i egyezményt ismertetve, kihangsúlyozva annak „föderatív”, vagy más szóval: „esernyő-egyezmény” jellégét. A következő, még ehhez a blokkhoz tartozó kérdésekben: „*Milyen a Világörökség fogadtatása ebben a versengésre épülő világban? Hogyan lehetne az imázsát és ezzel együtt az anyagi forrásokat megmozgató képességét megerősíteni?*” Tim Heberden úr, a Brand Finance szakértője tartott igen figyelemreméltó előadást, amelyben azt igyekezett bebizonyítani, hogy a „Világörökség” még korántsem használta/használja ki teljesen a benne rejlő lehetőségeket. Ezt követően a három párhuzamos munkacsoportban beszéltük meg a fenti előadások, meg az előkészített háttérdokumentum alapján az ebbe a témakörbe tartozó kérdéseket. Ez utóbbi a következő megvitatandó kérdéseket összegezte a Résztes Államok beküldött anyagaiból:

1. A listára-vétel ütemének lelassítása
2. A Lista hitelességének megtartása
3. Az úgynevezett Globális Stratégia felülvizsgálata
4. A kevésbé reprezentált kategóriák- örökségi fajták elemzése
5. A geográfiai kiegyensúlyozatlanság felülvizsgálata
6. A Bizottság költségvetési felügyeletének megerősítése
7. A költségvetési kiadások rangsorolása (prioritások)
8. Az UNESCO (költségvetési) részvétel megnövelése
9. Lehetséges új finanszírozási források felkutatása

A második nagy témakör

„A megőrzés és a fenntartható fejlesztés” címmel a következőkre összpontosított: *Miként biztosíthatja a Világörökség az örökségi érték megőrzés legjobb gyakorlatának normáit úgy, hogy egyidejűleg eleget tegyen a helyi közösségek fenntartható fejlődéssel kapcsolatos elvárásainak is? Lehetséges annak a Kiemelkedő Egyetemes Értéknek megtartása, amelyek alapján az adott helyszínt a Listára felvették miközben megengedünk változásokat is?*

Az első előadó ebben (az ismét plenáris körben megtartott) téma-bevezető részben Aylin Orbaşlı asszony, független tanácsadó volt, aki általában is foglalkozott a fenntarthatóság és a változások menedzselése, mint a megőrzés lehetséges eszköze kérdéskörével. Ezt követően – ismét mindhárom Tanácsadó Testület nevében – David Sheppard úr, az **IUCN** Védett Területek Program vezetője értelmezte ugyanezt a témakört, konkrétan világörökségi és elsősorban (de nem kizárólag!) természeti oldalról. A harmadik előadó Weber Ndoró úr (Dél-afrikai Köztársaság), az Afrikai Világörökség Alap igazgatója, egyrészt még szélesebb – elsősorban a szociális dimenziót is megjelenítő – környezetbe helyezve a témát, másrészt konkrétan és sajátosan afrikai szemszögből, az ottani sajátosságokat kiemelve, a kérdés humán oldalára helyezte a hangsúlyt, nem mulasztva el a világörökség anyagi és a szellemi örökség nem-anyagi megjelenési formáinak szoros összetartozására is rámutatni.

E bevezetés után ismét három párhuzamos munkacsoport vitatta meg a háttér-dokumentum alábbi fő pontjai alapján is a kérdéskört:

1. Szükséges a Résztes Államok megőrzési kötelezettségeit még jobban pontosítani
2. A listára vétel időpontjában szükséges meghatározni az adott helyszín értékei megőrzéséhez szükséges jelző-értékeket (indikátorok)
3. Át kell gondolni a Veszélyeztetett Világörökség Lista negatív felfogását (egyértelműen a szolidaritás, támogatás, ne pedig szankció legyen az üzenete!?)
4. Szükséges elvégezni a (helyszíneket) fenyegető veszélyek témánkénti részletes elemzését
5. Csökkenteni kell az örökség és a *biodiverzitás* megőrzését szolgáló (egyezmények) végrehajtásában fennálló „elválasztott” helyzetet
6. Értelemszerűen szabályozni azoknak a listáknak a számát, amelyen egy-egy helyszín egyidejűleg szerepelhet

A harmadik nagy témakör

„A Világörökség mint rendszer” címet kapta, és nemes egyszerűséggel „*az Egyezmény alkalmazásának kihívásait és lehetőségeit*” kívánta számba venni.

Az első előadó, Francesco Javier Lopes Morales úr (a Mexikó-i **INAH** Világörökségi igazgatója, egyben az ICOMOS egyik nemzetközi alelnöke) előadásában a két előző nagy témakört is érintette, magáról a világörökség rendszerről pedig egyrészt annak vitathatatlan érdemeit emelte ki, ugyanakkor nagy hangsúly

helyezett a Lista jövőbeni „kiegyensúlyozásának” szükségességére, reprezentativitására – mind geográfiai, mind pedig tematikus értelemben. Ezt követte – és ismét mindhárom Tanácsadó Testület nevében – Joseph King úrnak, az **ICCROM** Sites Unit igazgatójának briliáns előadása. A stratégiai 4+1 „C” mentén végzett értékelése mellé további „C”-ket ajánlott a világörökségi rendszer fejlesztéséhez, mint: *Co-operation*, *Continuity* és *Consequences...* és még egy „P”-t is: a „*Proactive Planning*” jobb, mint a Reactive Reporting alapon... A témában a harmadik előadó Francesco Bandarin úr, a Világörökség Központ igazgatója volt. Bár alapvetően nagyon is sikeresnek ítélte a Világörökség Egyezmény létrehozta rendszert, arra hívta fel a figyelmet, hogy 15-20 évvel későbbi állapotát volna szükséges most előrelátni, vizionálni. A rövid távú korrekciók is szükségesek lehetnek, de az igazi feladat a középtáv, és nem kevésbé a hosszútáv kihívásainak mostani felismerése és a lehetséges adekvát válaszok megtalálása. Mindenképpen fennmaradónak látta az Időszaki Jelentéstétel (Periodic Reporting) és a visszatekintő archívum-adattár (Retrospective Inventory) tevékenységet. Különösen fontos feladatnak láttatta az információ-menedzselést (web és társai), akárcsak a partneri együttműködések kibővítését, felfuttatását. (Networking, knowledge management, partnership-cooperation with brandig exercise...). Meg kell továbbá erősíteni szerinte - az UNESCO morális-etikai tőkéjére is támaszkodva - az egész világörökség-együttműködés *üzenetét*.

Végezetül – az utolsó napokban felkért hozzászólóként – jómagam kerültem itt sorra, mint egykori (2002. június – 2003. június közötti) soros elnöke a világörökség bizottságnak, éppen a 30 éves évforduló évében, Budapesten megtartott, és a stratégiai „C”-k miatt azóta is igen gyakran hivatkozott ülészakot is elnökölve. A 2003-ban, megbízásom befejeztek elmondott beszédemből idéztem, amely már akkor világosan felvetette a most és itt tárgyalt kihívásokat... majd lényegében megismételtem a korábban írásban megküldött magyar álláspont megállapításait és javaslatait.

A három párhuzamos munkacsoport ezután a háttér-dokumentum alábbi pontjaira is támaszkodva folytatta le a részletes tanácskozást:

1. Legyen biztosítva a szükséges idő a stratégiai-poliszi döntések megvitatásához
2. Legyen jobban meghatározva a (Világörökség) Bizottság elé kerülő anyagok prioritási sorrendje
3. A Titkárság biztosítson jobb szolgáltatásokat a Bizottságnak
4. Fel kell javítani a Bizottság elé kerülő jelentések minőségét
5. A Bizottság hozzon létre hatékony eljárásokat a Tanácsadó Testületek iránti kötelezettségek teljesítésére
6. Meg kell erősíteni a Kiemelkedő Egyetemes Érték tanácsadó testületek általi értékelésének objektivitását
7. Elő kell mozdítani a tanácsadó testületek szélesebb körű együttműködését
8. Meg kell erősíteni a (bizottsági) döntések szakmai és technikai pontosságának alapjait
9. Növelni kell a képviselői kiegyensúlyozottságát a Bizottságban résztvevő szakemberek körében

A fenti, igen alapos és aktív részvétellel zajló munkaülések után az egyes rész-tanácskozásokról a záró napon ismét plenáris ülés előtt számoltak be azok jelentéstevői - összesen tehát 9 *raportőr* - köztük az egyik jómagam voltam. Ezután ismét az elhangzottak megvitatása következett – amely vitát azonban nem követte egyfajta elnöki összefoglalás, vagy valamely zárodokumentum elfogadása; igaz, illet eredetileg sem terveztek a munkatanácskozás szervezői.

A további lépések

Maria San Segundo soros-elnök asszony összefoglalásában a következők lesznek:

- igen rövid idő múlva a tanácskozás összes dokumentuma hozzáférhető lesz a Világörökség Központ (WH Centre) honlapján.
- a következő lépésként a 9 riportőr, maga a soros-elnök asszony, valamint a VÖB riportőre, Antonio Rikarte úr (Brazília), továbbá dr. Gregory Terrill úr (Ausztrália; a rendezvény egyik kezdeményezőjeként részt vett annak megszervezésében is) azaz együtt: 12 fős „ad hoc testület” közös szerkesztői munkájával készül el az **a Soros Elnöki Beszámoló, amelyet a Bizottság Sevilla-i ülése elé terjesztenek ez év június végén.** Ott azonnal létre is hoznak majd egy – korlátlan részvétellel felállítandó – „Munkacsoportot”, amely a továbbiakban a Részes Államok 2009. októberében sorra kerülő Közgyűlés számára készíti el a Bizottság részéről beterjesztendő dokumentumot. Ezután minden bizonnyal a Közgyűlés által meghatározott irányban és módon folytatódik a majdan 2012-ben, azaz az Egyezmény elfogadásának 40. évfordulója évében lezáruló-kulmináló folyamat.

A munkatanácskozás befejezéseként elhangzott összefoglaló zárszavakban Gustavo Araoz úr, az ICOMOS elnöke, San Segundo asszony, Francesco Bandarin úr, és végezetül Françoise Rivière főigazgató-helyettes asszony egyaránt eredményesnek ítélte a Tanácskozást. Főleg abban az értelemben, hogy ezzel a „brainstorming”-gel megtörtént az első, nagy lépés a Világörökség Egyezmény jövőjével kapcsolatos kihívások és lehetőségek feltárására, biztos alapot sikerült kialakítani a további, még évekig tartó munka eredményes előrehaladásához (egyebek között egy esetleges új Global Strategy kidolgozásához is...) és majdani sikeres befejezéséhez. Ismételten hangsúlyozták e munka folytatásában is a három lerögzített alapelv – **a széleskörű nyilvánosság; a széleskörű részvétel biztosítása és az elmúlt 30-40 év tapasztalatainak figyelembevétele** – érvényre juttatásának fontosságát.

A munkatanácskozáson való magyar részvétel lehetőségének elérésért külön köszönet illeti dr. Lakatos András nagykövet urat és munkatársait; a részvétel finanszírozásáért pedig a jelentésben felsorolt Részes Államokat (mint szakértői státuszban meghívottak, a részvételemmel kapcsolatos összes költséget megtérítették). Magyarország képviselőjében örömmel és nagy lelkesedéssel vettem részt a munkában, többlet-feladatok önkéntes vállalásával is arra törekedve, hogy a további folyamatban is jelen lehessünk – amely vállalásokat reményeim szerint (de talán hozzátehetem: a helyben kapott pozitív visszajelzések alapján is) sikerült eredménnyel teljesítenem.

Fejérdy Tamás

Venne-e Ön műemléket ?

(Műemléki ingatlanpiac Magyarországon)

Az elmúlt évben vitát kezdeményeztem a Város- és Faluvédők népszerű folyóirata, az „Értékmentő” hasábjain (XVIII. évf. 2008. 4. szám, 21–22. oldal) „Eladhatók-e a magyar műemlékek?” címmel. Írásomra, hogy lehet-e és szabad-e kereskedni a védett hazai műemlékekkel, Kerner Gábor építész kollégánkon kívül

senki nem reagált. Ezt látva, megpróbálom most e kérdést az ICOMOS tagjainak, örökségvédelmünk legjobb szakembereinek is feltenni.

A múlt kulturális gazdagságáról tanúskodó építészeti alkotások – nemzeti műemlékek és helyi védelem alatt álló építmények – megtartását országos törvények és helyi rendeletek teszik kötelezővé. A meglévő épületvagyon megőrzése azonban nem csak a tulajdonos érdeke. Úgy gondoljuk, – de legalábbis reméljük –, hogy nem egyedül a becses épület tulajdonosa gondja az örökölt történeti környezet – a közösség kézzel fogható „emlékezete” – fennmaradása, hanem a települések közössége is felelősséget érez ez ügyben. Gyakran hangoztatjuk, hogy e hatalmas kulturális kincs igazából nem is a mi tulajdonunk, sokkal inkább csak „haszonélvezői” vagyunk gyermekeink és unokáink örökségének.

A világ ingatlanpiaca azt bizonyítja, hogy a műemlékvédelem emelkedett eszméje és az ingatlanforgalom igencsak gyakorlatias érdekei az utóbbi időben egyre jobban összekapcsolódnak. Kongresszusokon, tudományos üléseken hevesen vitatkozunk arról, hogy lehetséges-e az örökséget védők és az ingatlankereskedők között eredményes együttműködés. Néhány éve éppen az Europa Nostra – kontinensünk legnagyobb civil műemléki szervezete – luzerni közgyűlésén szervezett egész napos tudományos fórumot ez ügyben. Úgy látjuk, hogy a műemléki ingatlanpiac szabályai lassan körvonalazódnak kontinensünkön.

Az ICOMOS tagjainak természetesen felesleges bizonygatni, hogy szép számmal vannak olyan építészeti emlékek, melyeket nem lehet és nem szabad „piacra vinni”. Reményeink szerint soha nem lesz eladható a magyar parlament épülete, a budai királyi vár együttese vagy a kecskeméti városháza, és feltételezem, hogy nem eladók hazai középkori templomaink sem.

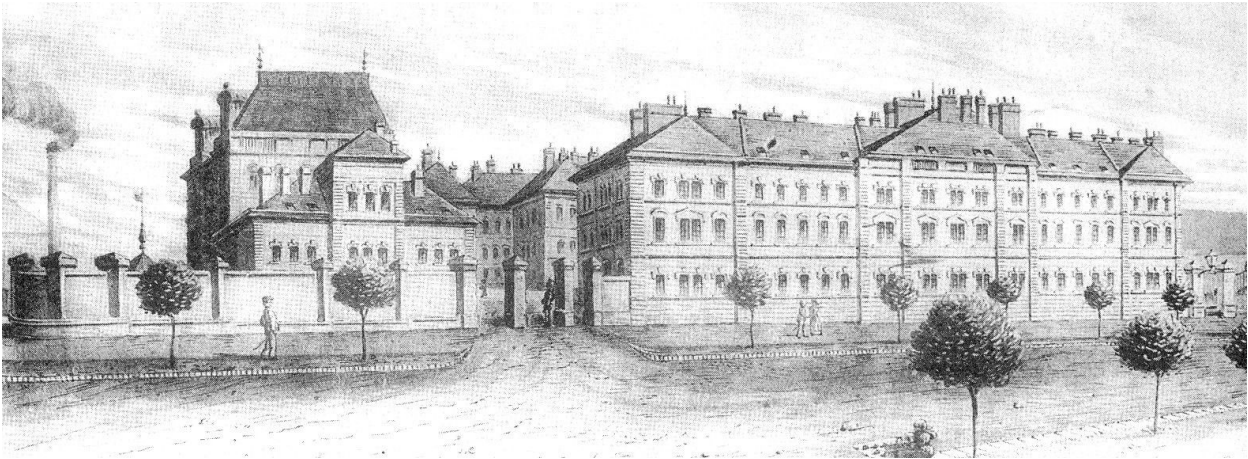
Tudjuk persze, hogy Angliában, Franciaországban vagy Németország új tartományaiban nem ritkaság a használaton kívüli templomok eladása és más célú felhasználása sem. Ott úgy gondolják, hogy gyakran elkerülhetetlen a tulajdonosváltás, hiszen az eladás és újrahatszósítás kínálja az egyetlen lehetőségét a kivételes értékű emlék megújulására, szakszerű fennmaradására.

A nyugat-európai ingatlanpiacon a legutóbbi időkben érdekes helyzet alakult ki. Egy-két évtizede ugyanis kapós „új árukat” dobtak piacra az ingatlanok eladásával foglalkozó kereskedők: elegáns régi középületeket, hatalmas gyári csarnokokat, felhagyott dokkokat és raktárakat. A szakma nagy meglepetésre a felsoroltakon túl a műemlék paloták, villák és díszes polgárházak is az eladási listák élére törtek. A helyzet nem egyik napról a másikra változott meg: okai pedig ma már egyre nyilvánvalóak. Érdemes sorra venni ezeket.

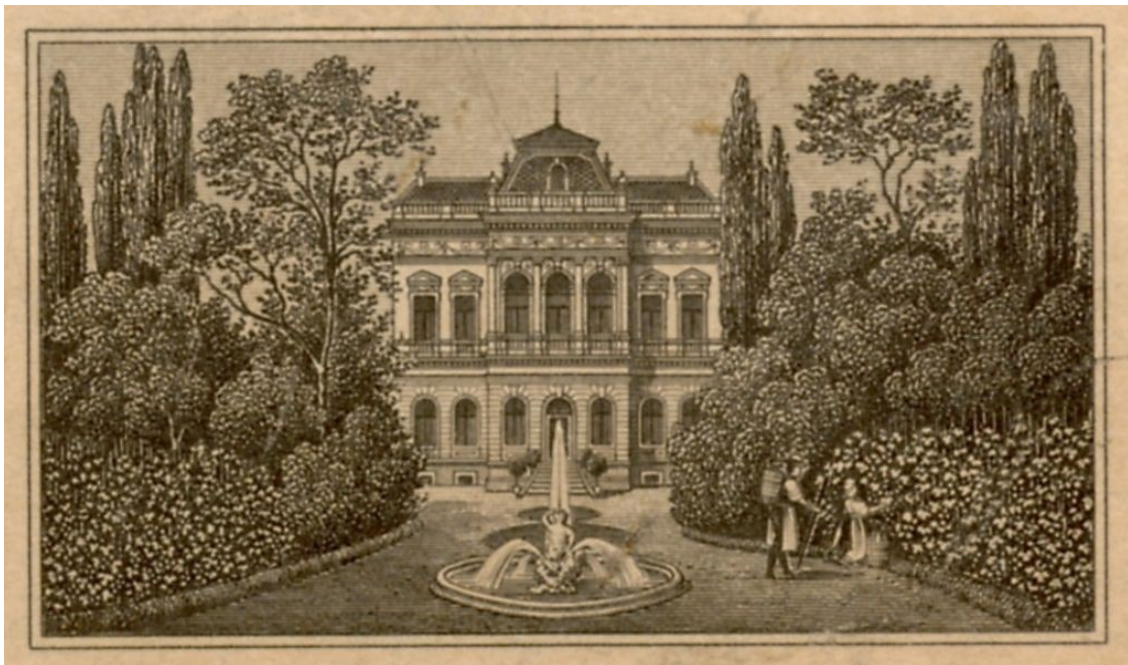
A polgári állam szolgáltatásai – közigazgatás, oktatás, egészségügy – átszervezésével kiváló helyzetben lévő – legtöbbször a történeti belvárosokban elhelyezkedő – régi épületek, műemlékek szabadulnak fel: kézzelfogható igény, hogy ezeket a piacon eladásra kínálják. Ezzel egy időben a korábban államosított nagy nyugat-európai ipari üzemek, állami vasúttársaságok, szolgáltatók és közművek is megint magántulajdonba kerültek (ez nálunk sincs másképp). Az új tulajdonosok kezelésében számtalan régi épület – közöttük nagyszámú egykori irodaépület – vált szükségtelenné, ezek egy része azonban magas szakmai és művészeti értéket képviselt: a régi építményeket ezért „nemzeti és társadalmi érdekből” nem hagyták elveszni.

A rendeltetésüket veszített régi épületeknek a megmaradását nagyban elősegíti, hogy a magukra adó új intézmények, vállalkozások – lehet ez új egyetem, biztosító társaság vagy bormárka – az esetek többségében nagy izgalommal kutatják azokat az épületeket, melyek helyreállítva megadhatják az új szervezet – de akár egy-egy új áru vagy iparcikk – összetéveszthetetlen arcát. A Tokajban birtokot szerzett franciák kastélyokat állítottak helyre, melyeknek képe hamarosan megjelent az egyes borfajták etikettjén. De a Bécsi Egyetemet sem a Votivkirche melletti jellegtelen betonkolosszus jelképezi többé, hiszen az intézmény átköltözött a régi városi közkörház késő barokk épületeibe: az oktatók és hallgatók egyformán elégedettek az átköltözésből származó ilyesfajta „gazdagodással”. Egy műemlékben elhelyezett irodaház is magas „presztízst” kölcsönözhet tulajdonosának.

Úgy gondolom, hogy szűkebb és tágabb környékünkön is vannak feleslegessé vált vagy méltatlan célra használt középületek.

A Frigyes-laktanya (1899) – jelentős dunántúli városunk, Győr védett műemléki együttese – például évtizedekig „szégyenfoltja” volt a településnek, mígnem egy tehets magáncég megvásárolta és reprezentatív irodákat, lakásokat és szállodát alakít ki benne. (A helyreállítás még folyik: a rekonstrukció „szelleméről” és építészeti minőségéről jobb nem beszélni.)

A soproni Russ-villa két ütemben épült (1879, Handler Nándor, 1893, Schöne Lajos) és a bécsi historizmus legmagasabb építészeti-belsőépítészeti színvonalát képviseli Nyugat-Dunántúlon. Tulajdonosa, Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata sok mindent megpróbált már az épület hasznosítása céljából, mindeddig sikertelenül. Talán az épület „magánosítása” segíthetne?

Az eladási statisztikák egyértelműen azt mutatják, hogy a világban a kiürült ipari csarnokok, gyárépületek, műhelyek, raktárak iránt is meglepően nagy a kereslet: ilyen emlékekből szép számmal találunk hazánkban is. A történet New-Yorkban kezdődött, ahol a „Factory” – „gyártelepek” – épületeinek sikeres átalakítása iroda- lakó- és szabadidő célú rendeltetés céljára valóságos építési lázat indított el. Az ipari épületek újrafelhasználásának divatja aztán áttért Nyugat-Európában is. Ami szakmailag és emberileg is érthető, hiszen a régi ipari csarnokok világosak és nagy terűek, szinte mindenre használhatóak, építészeti részleteik pedig a múlt hangulatát sugározzák: globalizálódó világunkban az egyedül – értsd ezalatt: a megnyugtatóan „emberit” – képviselik.

Nálunk is találunk jó példát az ipari épületek újrahhasznosítására (Budapest, Millenáris park, 2002, Europa Nostra-díj). Ugyanakkor a győri Magyar Vagon- és Gépgyár gyárvárosi együttesére hiába készítettünk gondos építészettörténeli értékvizsgálatot, a szakmatörténelileg is értékes épületeket egytől-egyig letarolták.

Ma már csupán Lőrincz József (1930–1990) kétszeres Ybl Miklós-díjas építész reprezentatív étterem épülete áll. Sorsa bizonytalan: a terület „gazdáit” még azt is megtiltották, hogy elővédelem céljából lefényképezzük. De nem jobb a helyzet más iparvidékeinken sem.

A rendeltetésüket vesztett ipartelepek mellett rosszul hasznosított villákat, leromlott irodaházakat, lakóházakat és üzletházakat is szép számban találunk hazai településeinken. Most nem csak a belvárosok pompás barokk palotáira gondolok, hanem a 19. század kereskedő házaira és az egykor olyan divatos kertvárosok festői megjelenésű villáira is. Ezekkel kapcsolatban gyakran úgy tűnik, hogy a tulajdonosnak kényelmesebb lenne a becses emléket lebontani, mint helyreállítani vagy „piacra vinni”. A telek ugyanis többet ér – vélik – mint a rajta álló épület.

Persze senki nem tagadja, hogy vannak nehézségek a védelem alatt álló épületek eladásával kapcsolatban. Maga az adás-vétel művelete sem a szokványos, hiszen a dolgok bonyolításához olyan ingatlankereskedők kellene, akik egyszerre finom érzékű „műemlékesek” és kiváló ingatlanközvetítők is. Ezt a „mesterséget” azonban tanulni kell. A műemléki hatóságok kemény tárgyaló partnerek, az eladás előtt kell tehát tisztázni – és nem utána – hogy mi az, amit megengednek és mi az amit nem.

Szomorúan tapasztaltam, hogy a régi műemléki ingatlanok eladói – becsüsök és ingatlankereskedők – nem igazán ismerik a piac törvényeit. Egy-egy régi épület árát – ha az épület nem áll védettség alatt – az esetek többségében nem az épület értéke, hanem a telek ára határozza meg; utóbbi pedig szinte mindig értékesebb a rajta álló ingatlannál. A műemlék „végzete” azonban az „örök élet” és ezzel tulajdonosának is számolni kell, őt ugyanis a törvények ingatlanának gondos karbantartására és időnkénti szakszerű restaurálására kötelezik. Mindez komoly pénzt emészt fel.

A műemléki ingatlanok eladásával foglalkozó szakembereknek és közvetve a belvárosi műemlékeket áruba bocsátó tulajdonosoknak – itt első sorban az önkormányzatokra gondolok – azt tanácsolnám, hogy ne törekedjenek maximális eladási árra. A védett épületet ugyanis nem lehet igazán „telekárón” eladni. A túl drágán vásárolt műemléképület az esetek többségében lehetetlen helyzetbe hozza új tulajdonosát, aki számára az ingatlan megszerzését követő szakszerű megújításra már nem jut elég pénz. A vevők nem egyszer el is állnak a műemlék megvásárlásától: ezzel a régi házak sorsa könnyen megpecsételődhet.

Sajnos, a magyar gazdaság vezetői sem értik, hogy a meglévő helyreállítását kedvezményes kamattal, adójóváírással és még sok mindennel lehet gazdaságossá tenni. Még a legutóbbi igen kedvező építési kamatlehetőségek is a bontásra és nem a helyreállításra ösztönöznek. Végre e területen is országos érvényű változásokra lenne szükség.

Mindez azért is meglepő, mert Európa-szerte a műemléki paloták, lakóházak, vidéki kastélyok eladása ugrásszerű emelkedést mutat. Ennek egyik oka, hogy egy-egy sikeres személy vagy vállalkozás megformálásra váró új, sajátos „arcát” keresi: társadalmi presztízst egy-egy régi épület megszerzésével és helyreállításával igyekszik megteremteni. Nyugat-Európa ingatlanpiacán – dolgukhoz értő szakemberek kezében – ezek az épületek a kiváló áruk között is a legjobbak.

Történeti belvárosaink európai szemmel nézve is egyre inkább jó állapotba kerülnek. Helyreállításukkal sikerült egykori népszerűségüket nagyjából visszaszerezni. Az épülő új üzletközpontok mégis egyre több vevőt hódítanak el a belvárosi üzletektől. Történeti belvárosaink számára a „menekülés” iránya egyértelműen a „minőség” – minőségi kínálat és magas színvonalú használat – irányában mutat. Ehhez élénk és jó ingatlanpiacra lenne szükség – véli a műemlékvédő építész. Mindenek előtt gazdag, etikus, a régi épületeket kedvelő, okos befektetőkre.

A jó üzlethez azonban képzett és a műemlékekhez is értő ingatlanközvetítőkre – ügyes „műemléki moderátorokra” – is igény van, no meg céltudatos építési hatóságokra és nem utolsósorban rugalmas műemlékesekre. Olyanokra, akik nem engednek elveikből, de a részletmegoldásokban vállalkozás-barátok: megértik, hogy a sikeres műemlék-helyreállítás csak akkor lehet gazdaságos az erre vállalkozó számára, ha a befektetés funkcionális és területi nyereséggel is jár és a felhasználással járó gondok – megközelítés, parkolás – feladatai is megoldhatóak. Hazánkban is mindenképpen érdeke lenne, hogy legyenek ilyen szakemberek. Természetesen a régi megmentésére irányuló szilárd akarat sem nélkülözhető.

Winkler Gábor

QUÉBEC
I C O M O S
2008

Miért ICOMOS?

Elfogultan az ICOMOS québeci közgyűléséről ...

A 16-ik közgyűlésen a nemzeti bizottságok több mint kétharmada (110-ből 77), és a tagok közel 10 százaléka (kb. 9500-ból 853) vett részt. Jó volt tapasztalni, hogy az ICOMOS egyre gyarapodó taglétszáma mellett is megújulni és újítani képes szervezet maradt, amely megőrizve szép hagyományait, személyes jellegét, arra törekszik, hogy napjaink gyorsan változó körülményei között is adekvát válaszokat adjon a szakmai kihívásokra.

Ami az újítást és a megújulást illeti, a közgyűlések történetében Québecben történt először, hogy önálló fórumot rendeztek a fiatal szakemberek és kutatók számára, amellyel követendő példát mutattak mindnyájunknak az ICOMOS egyik régóta felszínén lévő szakmai feladatának megoldására. Hiszen az utóbbi időben megtartott konferenciák, workshopok, vagy egyszerű szakmai beszélgetések végső következtetése általában az volt, hogy a műemlékvédelem szakembereinek a magas fokú szakmai munka mellett az utánpótlás nevelése az egyik legfontosabb kötelessége! De ki emlékszik olyan jelentős hazai, vagy nemzetközi konferenciára, amelynek külön programja, munkaterve lett volna az ifjú szakemberek számára még hozzá úgy, hogy a fiatalok kifejthessék véleményüket az adott témával kapcsolatban és javaslataikat be is építették volna, az úgymond hivatalos szakmai deklarációk szövegébe? Az ICOMOS 16-ik közgyűlésén ez történt!

A kétnapos „ifjúsági” fórum, amelynek rendezését a québeci Laval egyetem önkéntes hallgatói és oktatói vállalták magukra, az ICOMOS vezető testületeinek ülésével egy időben zajlott (2007. szeptember 27 -28.). A résztvevők a közgyűlés tudományos tanácskozásához hasonlóan a hely szellemének jellegzetességeivel foglalkoztak, illetve a közgyűlés deklaráció tervezetéhez készítettek ajánlásokat, amelyeket aztán beépítettek a közgyűlés által elfogadott végső szövegbe. Az előadásokon, a workshopokon, valamint a poszter kiállításon 29 országból mintegy 130 fiatal szakember vett részt.

Az ICOMOS a továbbképzés anyagi és szakmai feltételeinek általános elősegítése érdekében is Québecben tette meg az első és nagyon jelentős lépéseket. Ugyanis egy olyan alap létrehozását kezdeményezte, amelynek célja, hogy bátorítsa a fiatal szakemberek szakmai továbbképzését. Az alap tanulmányi ösztöndíjakkal, továbbá az oktatási intézményekkel történő együttműködési megállapodásokkal kívánja elősegíteni a fiatal műemlékes szakemberek továbbképzését, azt, hogy a fiatalok világszerte nagyobb számban vehessenek részt a szakmai továbbképzési és posztgraduális programokban. Az alap neve: Raymond Lemaire Alap a Jövő Nemzedékének Szakképzéséért (Raymond Lemaire Fund for Next Generation Skills). A névválasztás a nagy elődök iránti tiszteletet fejezi ki, hiszen Raymond Lemaire professzor az ICOMOS alapítóinak egyike volt.

A québeci közgyűlésről szólva a szakmai kezdeményezések dicsérete mellett nem szeretnék megfélemlíteni az ICOMOS szép hagyományairól és személyes jellegéről sem. A szép hagyományok között említhetném a baráti hangnemet, a vendéglátók nemtől, kortól és rangtól független sok-sok önkéntes munkáját és azt, hogy az ICOMOS közgyűlései a vendéglátó ország jeles eseményének számítanak. Nem volt ez másként Québecben sem, ahol az ünnepélyes megnyitón Kanada kormányzója Michaëlle Jean asszony köszöntötte az

egybegyűlteket, aki egyáltalán nem közhelyes beszédében egyebek mellett az örökség kulturális sokszínűségének megőrzésével kapcsolatos nagyon is időszerű kötelezettségeket hangsúlyozta.

A XVI. Közgyűlés ünnepélyes megnyitója, amelyen Max Gros-Louis, - indián nevén Oné Onti - a huron törzs Nagyfőnöke által bemutatott áldozati szertartás látható. A mögötte ülő hölgy Michaëlle Jean, Kanada Főkormányzója.

Azonban a québeci közgyűlést minden eddiginél emlékezetesebbé azok a magyar vonatkozású nem várt események, személyes megnyilvánulások tették számomra, amelyek azt példázták, hogy hogyan lehet egy csaknem tízezer főt számláló világszervezet személyes jellegét megőrizni és az egymás iránti megbecsülést kifejezni.

Az ünnepélyes megnyitó hagyományaihoz tartoznak az elnöki, főtitkári és a kincstárnoki beszámolók is. Ezek, általában ha nem is formálisak, semmiképpen sem szoktak személyesek lenni. Giora Solar, a leköszönő kincstárnok azonban személyessé tette ezt az aktust, amikor szép búcsú beszédében ahelyett, hogy saját eredményeit sorolta volna, azokról emlékezett meg, akik az elmúlt csaknem két évtizedben szakmai munkáját segítették, első helyen említve Román Andrást! Mondandóját pedig azzal zárta, hogy leköszön

tisztségéről, de nem búcsúzik, mert mint egyszerű tag tovább szeretné folytatni szakmai munkáját az ICOMOS-ban, és az ICOMOS-ért.

A másik emlékezetes esemény, amit említeni szeretnék, az a közgyűlés utolsó, vagy talán utolsó utáni perceiben a rendkívül bonyolultan megoldott és ezért a tervezettnél sokkal tovább tartó választások és eredményhirdetések után történt. Dinu Bumbaru a meg nem választott elnökjelölt, leköszönő főtitkár ahelyett, hogy választási fiaskóján búsulva sértődötten eltűnt volna a színről, az elvárható udvarias formulán, a megválasztottak köszöntésén túl személyes gesztussal lepte meg a már ugyancsak elfáradt jelenlévőket. Bumbaru ugyanis, kedves szavakkal és szó szerint az asztal alól elővarázsolt személyre szóló, karakteres apró ajándékokkal köszönte meg a leköszönő és újra nem választható elnökségi és vezetőségi tagok – közöttük Fejérdy Tamás – munkáját, együttműködését.

Gondolom, nem szorul magyarázatra, hogy örülök, hogy ilyen, és szeretném, ha ilyen is maradna az ICOMOS!

...és tárgyilagosan a Kulturális Turizmus Szakbizottság, valamint a CIVVIH üléséről

A tudományos tanácskozást ez alkalommal is megelőzte a szakbizottságok ülése. Szeptember 29-én a 28 szakbizottság mintegy háromnegyede tanácskozott. A szakbizottságok munkájának gerincét az ICOMOS szakmapolitikai feladatai határozzák meg. Ezen belül foglalkoznak az egyes szakterületeket érintő karták megfogalmazásával (pl. Kulturális Turizmus Karta), állásfoglalások előkészítésével, továbbá az aktuális szakmai problémák elméleti analízisével és értékelésével, de konkrét esetekkel is.

A Kulturális Turizmus Szakbizottság ülésén mintegy húsz kooptált tag és csaknem ugyanannyi megfigyelő vett részt. Az elnöki beszámoló után a tagok röviden számot adtak a nemzeti bizottságokban kifejtett tevékenységükről, e mellett részletes beszámolók hangzottak el azokról az eseményekről is, amelyekben a szakbizottság által delegált tagok vettek részt.

Az ülés hivatalos részében a vezetőség megválasztását, pontosabban újraválasztását követően (Graham Brooks elnök, Murray Brown titkár, Sue Millar európai alelnök), elfogadtuk a korábban megtárgyalt működési szabályzatot és megtörtént a szabályzatban rögzített feltételek alapján a tagok besorolása (szavazati joggal rendelkező szakértő, szavazati joggal rendelkező tag, szakértő tag, és tanácskozási joggal rendelkező tag). A tervek között szerepel, hogy a Hírlevél mellett, amelyet a szakbizottság elnöke szerkeszt, a szakbizottság létre hozza a saját weboldalát is. Felmerült, de nem született döntés az 1999-ben elfogadott Karta felülvizsgálatának szükségességéről.

A CIVVIH gazdag, egész napos programja a bizottsági tagok mellett számos érdeklődőt vonzott. Délelőtt a kanadai nagyvárosokról, fejlődésükről és jelenlegi helyzetükről hangzottak el előadások, majd Michel Bonette által vezetett sétán ismerhették meg a résztvevők Québec óvárosát.

A délutáni hivatalos program során a bizottság jelen lévő tagjai megvitatták a szervezeti szabályzatot, elhatározták a Mediterrán Albizottság létrehozását és felmerült, hogy egy önálló tanácskozás keretében kell felülvizsgálni az 1987-ben, Washingtonban elfogadott Történelmi Városok Védelmének Kartáját.

Kovács Erzsébet

QUÉBEC
I C O M O S
2008

A KONFERENCIA ÉPÜLETÉN KÍVÜL KANADÁBAN

Akinek volt már lehetősége és szerencséje valamely ICOMOS konferencián részt venni, tudja, hogy annak egy része a konferenciatereben, más része azon kívül

zajlik. Így sikerül benyomást szerezni a rendező ország épített értékei mellett arról a világról, amely a „mai életet” jelenti, megismerni az ott élők értékrendjét, viszonyulását múlthoz, jelenhez.

Québec City-ben egy jubileum közepébe csöppentünk, hiszen 2008-ban ünnepelte a város 400 éves fennállását. Ez az ünnep a városban szinte mindenhol érzékelhető volt, az utcák dekorációja, a reklámok és kulturális valamint kulináris egyediségek nem hagyták feledni az idelátogatóval, hogy fontos évforduló részese.

Québec volt a legelső jelentős város, melyet francia telepesek alapították 1608-ban a Szent Lőrinc folyó partján. Az eredetileg indiánok lakta település 400 éves történelmén a britek és franciák harca vonul végig. Ma Québec Cityben van az egyetlen fallal körülvett óváros Kanadában, melynek példásan helyreállított erődjé méltó emléket állít a harci cselekmények mindkét oldali szereplőinek.

A város maga szerkezetileg 3 részre osztható:

- a magaslaton elhelyezkedő óvárosra, mely a fallal körülvett részt foglalja magában,
- az alsó városra, mely a kereskedelem és ipar bázisaként a gazdasági hátteret biztosította,
- a falakon kívüli városrészre, ide tartozik a Citadella és a csodálatos parkká alakított harcmező melynek egy része ingatlan vállalkozás ahol azok a telepesek kaptak lehetőséget, akik már nem fértek az előző területekre.

Az óvárosi falak hossza 4,6 km. Többször volt szó lebontásáról, de végül eredetei hosszban 7 kapujával együtt a XIX. és XX. században építették fokozatosan újjá a mai használatra is alkalmas kapuépítményekkel. Így lehetőség nyílt az angol várépítészet stílusát idéző egyedi alakzatok létrehozására.

A legtöbb turista természetesen az óvárost nézi meg, ezért rendkívül hasznos az a kiépítés alatti tájékoztató rendszer, mely a fontos helyszíneken magyarázatokkal látja el az érdeklődőket, többnyire az eredeti állapot fényképét is prezentálva. A magyarázatok és fényképek oszlopra erősített kis réztáblák. A városi séták javasolt útvonalát az információs irodákban ingyen rendelkezésre bocsátott kétnyelvű /angol, francia/ prospektusok tartalmazzák.

Québec City jelképe és az ország egyik legtöbbet fényképezett épülete a Chateau Frontenac, mely Új-Franciaország 1636 és 1648 közötti kormányzójának, Charles Jacques du Huault de Montmagny rezidenciája helyén emelkedik. Nevét Új-Franciaország első kormányzójának Louis de Buade, Frontenac grófjának neve után kapta.

A palota 1834-ben tűzvész áldozata lett, és ezt követően építette mai soktornyos romantikus formájában a Canadian Pacific Railway vasúttársaság. A vasúttársaság hasonló építményei Kanadában több városban is megtalálhatók. A vasúti közlekedés ugrásszerű fejlődésével az ilyen jellegű építmények a XIX. században a Társaság „presztízs építményeit” jelentették. Itt került és kerül ma is sor történelmi jelentőségű találkozókra, pl.- e

kastélyszálló volt a helyszíne Winston Churchill, Franklin Rooseveltt és Mackenzie King találkozásának a II. világháborúban.

Az eredeti palota feltárásai a szálloda közelében jelenleg is folynak, s a bemutatható részletek a történések és régészek ismeretanyagán túl az idegenforgalmi látványosságok körét is bővíteni fogják.

Az óváros falakon belüli részén a város vezetői és tervezői igyekeznek mindent megtenni az eredeti - nagyrészt francia atmoszféra - megőrzése és újratereemtése érdekében. Itt működik a francia nyelvű Laval Egyetem építészeti kara a XIX. században emelt szeminárium épületében, és itt varázsolták újjá a 400. éves évforduló jegyében az amerikai franciák múzeumát Franciaország komoly anyagi támogatásával.

Meghatározó szerepet kapott és kap ma is az Orsolyiták rendjének ifjúságnevelő munkája az eredeti kolostor épületegyüttesében. Bár jelenleg új szárny építése vált szükségessé a nagy érdeklődés miatt –melyet építészeti kialakításáért és az óvárosba illeszkedő stílusáért - nívódíjjal jutalmaztak, a szerzetesnővérek száma egyre fogy és félő, hogy nem lesz, aki átvegye ezt az áldozatos és szigorú szerepet.

Az alsóváros jelenlegi állapota a civil összefogás mintapéldája.

A kikötő és környékének eredeti lakossága a kézműipar és hajózás háttérbe szorulásával más városokhoz hasonlóan elszegényedett, épületeit nem tudta megfelelően karbantartani. A Quartier Petit-Champlain eredetinek kinéző házsora egy gazdasági vállalkozás eredménye, melyről ugyan nem állapítható meg eredeti hitelessége, de hangulata igen, és a hömpölygő turistaáradat arra enged következtetni, hogy a kis üzletek és vendéglők beváltják a hozzájuk fűzött reményeket.

Az eredeti központ, a Place Royale helyén ma is áll egy Place Royale, mely kutatások alapján igyekezett a „régit” bemutatni, elsősorban a fiatal generáció számára, hiszen iskolák tantervében szerepel ez a helyszín a régi québeci házépítés és életmód bemutatásához.

Érdekes látvány a Place Royale közelében létrehozott „tűzfal festmény”, melyen Québec történelmi személyiségei alkotnak egy-egy jelenetet.

Ez az ábrázolási mód nem egyedüli egyébként a városban, az óvárosi részen hasonló stílusban, a falakon kívül „graffity falakon” engednek szabályozott teret az utcaművészek fantáziájának.

A falakon kívüli részeken, a falak közelében található a közigazgatás épületei, a romantikus stílusban épített parlament, a hadvezetés épületei, a kulturális építmények, a XIX. századi gazdagodó polgárság jellegzetes városi „palotái”, de itt magasodnak a 60-as évek piszkos, dísztelen betonkolosszusai is, legtöbbször bántóan agresszíven belehasítva a dombokkal díszített panorámába.

Sokszor az embernek az volt az érzése a 400 éves évfordulóra rendezett ICOMOS konferencia egy kis bocsánatkérés az utókortól a 60-as évekért.

Szerencsére a természet bőven megajándékozta látnivalóval a környéket. Az Ile d’Orléans Québec nyaralószigete, ahol az őslakos indiánok életét bemutató múzeum és rezervátum is található, és a Montmorency vízesés, mely magasságában meghaladja a Niagarát, fontos célpontjai az idelátogatónak.

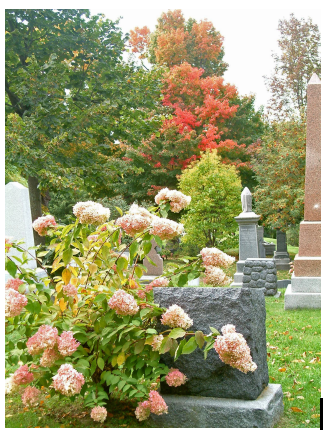
Nem kívánok kis összefoglalóban Québec City és környékének valamennyi részletére kitérni, hiszen erre egy cikkben belül nincs mód. Bevallom őszintén - mint a kulturális turizmusban igen érdekelt - most már képzett-idegenvezető, igyekeztem minden percet kihasználni a látnivalók megismerésére. Részletes filmet készítettem utunkról, amit szívesen bemutatok az érdeklődőknek. Sajnos a magyar nyelvű útikönyvek eléggé elavultak és a helyszínen nehezen beazonosíthatók, elkelve egy korszerűsített változat.

A konferencia hivatalos részét követően a Post-Conference Tour első állomása Montreal volt. A túrát a québeci DOCOMOMO iroda szervezte nagy odafigyeléssel, jó szakmai idegenvezetőkkal igyekezve mindenhol nemcsak a „jellemzőt”, hanem a „különlegeset” is bemutatni.

Az olimpiai stadion látványa az első, ami Montreal város sziluettjéből kiemelkedik. Egy hídon át a megszámlálhatatlan hullámvasutat magában foglaló vidámpark felett áthaladva a város zöld jelképére a Mont Royalra érkeztünk, ahol egy tipikus rekonstruált kanadai vidéki házban a Maison Smith-ben vártak egy egyszerű, nem európai stílusban felszolgált ebéddel. Egyáltalán a színeken, az edényeken, a terítés módján egyaránt érezni, hogy nem az Európában megszokott hagyományokra épül a vendéglátás.

Több variáció közül ebéd után én egy temetői sétát választottam a Mont Royalon, ami nem várt élményt jelentett. Már a temető kertészeti kialakítása is sugározta a kanadai mentalitást. „A betérő érezze magát jól”. A rendkívül szigorú szabályok – nem lehetnek egymást felül lícitáló sírkövek, egyéni ízlés szerinti kis kertkialakítások, művirágok - az egységes növénytelepítés, a fák botanikus kerthez hasonló jelölése és szigorú karbantartása igazi arborétum élményt jelent a „csak sétálóknak” is... /Gazdaságilag is úgy működik a temető, mint egy lakópark, a sírhely egy örök tulajdonú földrész, amit meg kell vásárolni, majd bizonyos fenntartási díjat fizetni /.

A juharfák elképzeldhetetlen piros színe és az októberben még mindig rózsaszínben pompázó hortenziabokrok felejthetetlenek.

Érezhető a civil szervezetek aktív szerepe a város közepén elhelyezkedő hegy zöld területeinek és építményeinek fenntartásában. A vacsora szintén a Mont Royal egyik szépen rendbehozott parkjában volt, az ú.n. Pavilonban, mely az 50-es évek tipikus építészeti emléke. Egy olyan épület, mely a korra jellemző vasbeton szerkezettel és formával nyáron büféként, télen ezen túlmenően a mellette kialakított műjégpálya melegedőjeként szolgált. Ma egy vendéglő üzemel benne, melyben az embert igazi „Retro” hangulat fogja el. Október 6-án reggel a Lachine csatorna megtekintése volt délelőtti programunk. Még hajóra is szálltunk, hogy az élmény kézzelfoghatóbb legyen. A 13,4 km hosszú csatorna 1821 és 1825 között épült és a Saint Louis tavat köti össze a montreali régi kikötővel. Eredetileg gazdasági szempontból volt fontos a csatorna építése, mivel a Szent Lőrinc folyó ezen a szakaszon gyakorlatilag a magas szintkülönbségek és vizesések miatt hajózhatatlan volt. A XIX. század elején fellendülő iparnak azonban nagy szüksége volt a vízi úton lebonyolítható alap-, fűtőanyag és áruszállításra. Ma az ipari jelentőség megszűnt. Néhány cég jelenléte, néhány siló és iparcsarnok ugyan még emlékeztet a „régii dicsőségre”, a terület azonban a funkcióváltás egyik legfontosabb helyszíne, ahol zöldbeágyazott lakóingatlanok jelzik az idők erőteljes változását.

A „csatornaséta” után Montreal belvárosába mentünk, ahol egyrészt a XIX. századi épületek megbecsülése és a gondos várostervezés „értékszemléletű” kialakítására hívták fel figyelmünket. A Dorchester tér és a Canada tér két, sarkán összeérő négyszög alakú park körül jelentős köz- és szállodaépületek helyezkednek el, melyek építését a múlt század 20-as éveiben kezdték. Jól megfigyelhető a felhőkarcolókon a kezdeti stádium díszessége és igényessége, a 60-as évek gyorsan öregedő betonépítészete és a mai kor mindent beborító üveghomlokzata. Ebédünket a Chateau Champlain-nek nevezett Hilton szálló felhőkarcolójának felső

emeletén szolgálták fel. A kilátás lenyűgöző volt. Innen sikerült betájolni ebéd előtti és utáni sétáink irányát, és elkészíteni néhány fényképet, amit az utcán, a kis távolságok miatt lehetetlen. A tereken található két templomot érdemes külön megemlíteni.

Christ Church Cathedral

Krisztusnak szentelt anglikán székesegyház, 1859-ben épült neogót stílusban montreali mészkőből és normandiai homokkőből egy előző templom helyén. Mintaképe egy XIV. századi angol templom volt. Díszletszerűen illeszkedik modern háttéré elé és a kép különösen akkor érdekes, ha az egész teret a Chateau Chaplain tetejéről szemléljük

Marie Reine du Monde Székesegyház

1870 és 1894 között épült, a római Szt. Péter templom 2/3-ra kicsinyített mása. Építője Joseph Michaud és Victor Bourgeault. Főhomlokzatán 13 rézzel bevont faszobor az egyházközség védőszentjeit ábrázolják. A főoltár feletti baldachin a Szt. Péter temploménak pontos mása.

Christ Church Catedral

Marie Reine du Monde

Ebéd után Montreal modern műemlékeit néztük meg, melyek főképp a 60-as évek építészetére fókuszoltak. Lementünk a metróba, a föld alatti főpályaudvarra és sétáltunk az „underground city” azaz földalatti város utcáin. Ma, amikor a metrók és aluljárók korában szinte valamennyi nagyvárosban látunk hasonló „földalatti” kezdeményezéseket, nem tűnik idegennek a környezet, a különbség csak az, hogy itt a föld felett gyakorlatilag nincsenek is üzletek. Olyan régen gond a parkolás, és olyan régen leszoktak már az emberek az utcán való sétálásról, hogy a föld felett csak hozzánk hasonló bámmészködőket és egyik hivatalból a másikba siető „yuppikat” lehet látni.

Mi is, besorolva a bámmészködők folyamába, a Victoria térre érkeztünk, melynek közepén Viktória királynő 1872-ben Marshall Wood által készített szobra áll. A teret körülvevő felhőkarcolók az első „magas építésű városterv” központjának eredményei. Kiemelkedő a 47 emeletes Stock Exchange building, itt kezdődik Montreal bank negyedének főutcája a St. James street.

A kikötő felé vezető úton Montreal történetéről szóló filmet tekinthettünk meg a város történetét bemutató múzeumban. A film a kezdetektől napjainkig dolgozza fel háromdimenziós technika alkalmazásával a város kezdetét jelentő kikötőt, a francia-amerikai település kialakulását, a fejlődő várost, a Viktoriánus korszakot, a „metropolis szíve” időszakot és a mai „történelmi negyed” életét. A kikötő, mely jelenleg is működik és szerves része a városnak elsősorban várostörténelmi érdekesség, de számtalan látnivalója és működő, a helybeli terményeket áruló vásárcsarnoka révén feltétlenül a programba illesztendő érdekesség.

A „modern műemlékek” sorában a 60-as évek jellegzetes utcaképeit, épületeit néztük meg, /Mars mező metró állomás, Canadian Imperial Bank of Commerce, Queen Elisabeth Hotel/, majd utunk a Place Bonaventura frissen restaurált terén fejeződött be.

Október 7-én reggel a Saint Laurent Boulevard – rövid nevén a „Main” - megismerésével kezdtük programunkat. A Main – helyi védelemmel rendelkező terület - a Kanadába vándorolt különböző nemzetiségek sokféle hagyománya és kultúrája figyelembevételével alakult ki. A Chinatown-t még ma is kapuk jelzik a főutcán, a Little Italy az olasz bevándorlók közössége által alakult, de van zsidó negyed zsinagógával és zsidó ortodox iskolával, vagy portugál rész. Az emigráns magyarok egy része is itt telepedett le, de számuk mára már egyrészt elenyésző, másrészt nem alakítottak ki építészeti stílust, hogy az ma említésre méltó lenne. Ma a multikulturalitás miatt művészek kedvenc helye ez a valóban különleges atmoszférát sugárzó negyed. Követendő példa a hagyományőrző civil szervezetek aktivitása, akik itt is, meg a Mile End ikerházas utcáseinél is vigyáznak az egyediség megőrzésére. Sajnos az igényesség különösen a Mile End-nél csak a főhomlokzatokra korlátozódik a hátsó frontokon minden megvalósul, ami elől tilos, de a mai életvitel megköveteli.

A környék mai neve Plateau Mont-Royal. A délelőttöt és a Post-Conference Tour első részét egy mauritaniai vendéglőben fejeztük be egy, a tulajdonos által felszolgált tipikus mauritaniai ételsorral.

Plateau Mont Royal

A mauritaniai tulajdonos

Utunk következő állomása Ottawa volt.

Az elegáns főváros, a Parlament hegye köré rendeződik. Ez a terület nem csupán földrajzi központ, hanem az egységes Kanada jelképe is politikai, kulturális, történelmi és gazdasági értelemben. A legnagyobb koncepcionális fejlesztést ezen az épületcsoporton hajtják végre 2007 és 2012 között. Tanúi lehettünk a fejlesztési fázisok ismertetésének.

A rekonstrukció során megkülönböztetett figyelmet fordítanak arra,

- hogy a Parlament Hill méltó szimbóluma legyen Kanadának
- hogy amennyire lehetséges megőrizzék a műemléki hitelességet,
- hogy messzemenően alkalmazkodjanak a környezet természeti adottságaihoz,
- hogy a különböző parlamenti funkciók világosan elhatárolódjanak egymástól,
- hogy meglegyen a kívánt egyensúly a nyitottság és biztonsági követelmények között
- hogy az összevonható funkciók a leggazdaságosabban legyenek elhelyezve
- hogy az átjárhatóság biztosítva legyen az összetartozó épületegységek között
- hogy az üzemeltetés a leggazdaságosabban legyen megoldható.

Az épületegyüttes gondolata 1841-et követően fogalmazódott meg először, mikor az angol Parlament elhatározta az egységes Kanada létrehozását, és ennek állandó fővárosául Bytown-t, a mai Ottawát jelölte ki Viktória királynő. Az angol királynő személyes képviselője ma is a Governor General aki gyakorlatilag az államfői feladatokat látja el és hivatala a Parlamentben a felső házi helyiségek közelében van. A mostani Governor General – aki egyébként az ICOMOS konferenciát is megnyitotta - a kanadaiak által nagyon kedvelt Michaëlle Jean.

A Parlament együttese pazar neogótikus stílusban 1859 és 1866 között készült el. Felavatására az egységes Kanada megalakulásakor 1867-ben került sor. Az akkori technológia alkalmazásával a gótikus formavilág

valamennyi értékét magában foglaló központi épület a könyvtár kivételével 1916-ban egy tűzvész áldozata lett. Az eredeti épület, mely kisebb, de díszesebb volt, mint a mai, igen sok faszervezetet és burkolatot tartalmazott, ezért pillanatok alatt ment végbe a pusztulás.

Az új központi blokk 1916 és 1922 között épült fel, szintén gazdag neogótikus architektúrával a kétszintű törvényhozásnak megfelelő szimmetrikus kialakítással. A központi csarnok állami ceremóniák színhelye, mindkét szárnyal szoros összeköttetésben, valamint egy folyosóval kapcsolódva az épület legföltettebb helyiségéhez, az eredetiben megmaradt kerek könyvtárhoz.

A központi rész éke a Peace Tower mely 1919 és 1927 között a közel 60000 kanadai emlékére épült, akik Európában életüket veszítették az első világháborúban. A 92 méter magas torony felavatására Kanada fennállásának 60-ik évfordulóján 1927-ben került sor. A szerkezetileg különálló „Campanile” egyik fő nevezetessége az 53 harangból álló harangjáték a Carillon. A legnagyobb harang súlya megegyezik három elefántéval, a legkisebb 4,5 g. Különleges élményt jelent az elektronikusan vezérelt Carillon koncertek meghallgatása.

Egy kanadai számára a Parlament Hill meglátogatása szinte kötelező „zarándoklat”. A hely méltóságát az eredetileg is grandiózusan kialakított térélményen túlmenően emeli a középpontban 1967-ben elhelyezett „Centenárium láng”, mely egy víz alól fellobbanó gázlánggal világítja meg állandó jelleggel a tartományok márványmedencébe helyezett bronz címereit.

A központi blokk körüli további épületek, szobrok, kertészeti megoldások, valamint a kilátásban való gyönyörködés helyeinek gondos kialakítása teszik egyedülálló élménnyé a teret.

Figyelemre méltó a kanadaiak tisztelete a hely iránt. Számptalan könyv, brossura, eligazító tábla és kiadvány hívja fel a világ valamennyi részéről ideérkezők figyelmét, hogy számukra milyen fontos helyen járnak, mik azok a programok, amik révén még jobban megismerhetik a hely szellemét és mik azok a nemzeti, vagy egyházi ünnepek, amikor különleges élmény reményében érdemes látogatásukat megismételni.

A parlament közelében található a Canadian Pacific Vasúttársaság egy québecihez hasonló gyöngyszeme a Chateau Laurier, melyet a Fairmont hotellánc üzemeltet. Számomra ez a hotel volt utunk során a ma is használatos világi pompa megtestesítője. A díszítések halmazával kialakított, hihetetlenül tagolt épülettömeg, a belsőépítészeti formavilág és anyaghasználat kimeríthetetlen tárháza, a világítótestek és világítástechnika, a berendezések komfortfoka, a hihetetlen méretű és különleges fajtákból összeállított virágdíszek, a személyzet egyenruhája, és a büfébéd szín-, fajta- és ízgazdagsága egy olyan világba engedett bepillantást, ami számomra eddig csak mozivásznon volt látható. Szeretném megjegyezni, hogy cseppet sem szomorít el, hogy nem juthat ez a színvonal nap mint nap osztályrészemül, kifejezetten élveztem azonban, hogy ebben a közegben természetesen mozoghattunk és élvezhettük a személyzet szolgálatait.

- Igazán az szomorít el, hogy – bár a magyar vasúttársaság sosem volt olyan gazdag, mint a kanadai - ma olyan szegény és igénytelen, hogy az állomásait sem tudja emberi használatra méltó állapotban tartani. - / Nézze meg valaki a kiemelt turisztikai övezetben levő káptalanfüredi vasútállomást/.

A Chateau Laurier „lábánál” indul a Rideau Canal, amit az UNESCO 2007-ben a világörökség részévé minősített. A 200 km hosszú csatorna eredetileg katonai célból épült, mára mind ipari mind katonai jelentőségét elvesztette, de idegenforgalmi szempontból a Banff Center után Kanada második leglátogatottabb idegenforgalmi nevezetessége. A mesterséges csatorna nem egyenes vonalú, hanem természetes görbületekkel több, mint 100 helyen szabályozott vízszintekkel tavakat fűz láncszerűen egybe. Egy része a Szent Lőrinc folyóba, más része az Ontario tóba ömlik, tehát van egy magas pontja és kétfelé lejt. A zsilipek a mai napig kézi vezérlésűek. A csatorna partjait rendkívül igényes épületei és parkjai a környék legvonzóbb lakóhelyévé avatják.

A Post-Conference Tour egyik csúcspontjának szánták a szervezők a Chateau Montebello-ban való este eltöltését.

Montebello egyébként egy kis ezer körüli lelket számláló falu Ottawa és Montreal között. Jelentőségét az adta, hogy itt található a Nemzeti emlékhelyként tisztelt Louis Joseph Papineau háza és birtoka, aki az 1837-es francia kanadai felkelés vezetője volt.

A család háromszintes helyreállított házát, a temetőkápolnát és egyéb kerti építményeket büszkén mutogatják elsősorban a Chateau Montebello vendégeinek.

A Papineau ház

Chateau Montebello

A Fairmont hotellánc által üzemeltetett, a Papineau birtokon eredetileg zárt klubként működő 65 hektáros területen ma csillag formájú, valóban egyedi, a múlt század első felében épített cédrus gömbfa épület áll. Az épület legimpozánsabb tere a csillag szárainak középpontjában kialakuló központi hall, melynek éke egy óriási, középen elhelyezett kandalló. A térhez csatlakozó éttermek, bárók, konferenciatermek és középfolysós hotelszárnyak valóban egy skót kastély atmoszféráját sugallják, természetesen a modern technika valamennyi kényelmével. A vendégek szórakoztatására 40 állandó tevékenység áll rendelkezésre. Az óriási park és a faépület rendkívül drága karbantartási igénye a gazdasági problémákkal megfertőzött építészek mégis azt juttatja eszébe, hogy ez a fajta fényűzés és személyzetszám ebben a formájában végnapjait éli. Hihetetlen reklám és propagandatevékenység kell ahhoz, hogy megfelelő fizetőképes keresletet találjanak ennek eltartására.

Méretei miatt az exkluzivitás kizárt, ára miatt viszont a többség csak egyszer az életben látogatja meg. A hivatalos konferenciáknak sem a legideálisabb helyszíne a gazdasági válság éveiben. Mindenesetre mi örülhettünk, hogy még igazi pompájában láthattuk.

Montebellót elhagyva és ismét visszaérve Montrealba ért véget a Quebeci konferencia „Post-conference” túrája.

Mi még tettünk egy néhány napos kirándulást Torontóba és a Niagara vízéséshez, hiszen, ha az ember egyszer már eljut Kanadába, ezt nem lehet kihagyni.

Toronto egy burleszkfilm benyomását keltette, ahol gyors ütemben kíméletlenül bontják a „régit”, hogy helyébe a legmodernebb felhőkarcolók emelkedhessenek, legyenek azok iroda, vagy lakóépületek. Itt érezhettük a „fogyasztói társadalom” igazi mindennapjait. A munkaruhában, védősisakkal közlekedő munkások hangos tömegét, akik utcai árusoknál óriás műanyag flakonokból zuhanyméretű sugárban csurgatják hot-dogjukra a mustárt és ketchupot. Kínai áruk és árusok igénytelen tömegét, akik az előbbi élelemtől igen terebélyesre nőtt közönségnek fillérekért ajánlják a bővít.

Itt találkoztunk az előbb említett Belvároson jóval messzebb egy magyar kolóniával, akik 70-en felüli átlagéletkorukkal igyekeznek egy olyan Magyarország képét őrizni, ami már elmúlt. Létezik magyar iskola is, de nehéz lehet ebben a környezetben európai és magyar kultúrára nevelni a gyerekeket. Meg kell mondanom, innen fájó szívvel távoztunk, nagyon nagy volt a kontraszt az általunk kívánatos életmód és az itt tapasztalt való világ között.

A Niagara, mint természeti jelenség valóban lenyűgöző, de ez is iskolapéldája annak, hogyan válik áruvá a természet.

Befejezésként azonban nem szeretném, ha bárki azt gondolná soraimat elolvasva, hogy nem volt óriási pozitív élmény e bő két hét Kanadában.

Ismét ráébredt arra, hogy fontos feladatunk van itt Magyarországon. Ott, ahol a 400 év is megbecsülendő történelem, milyen hatásosan lehet ünnepelni összefogással, közös akarattal annak érdekében, hogy minden hazai és minden vendég érezze az egyetemes értékek és a természet mulandó szórakozásnál nemesebb voltát.

A helybeliek hazaszeretete és munkájuk, hivatásuk iránti elkötelezettsége példaértékű lehet itt nálunk, ahol sokszor hajlamosak vagyunk megfedkezni a remélhetőleg átmeneti nehézségek miatt 1000 éves történelmünk alkotta értékeink ápolásáról és méltó bemutatásáról.

Kacs Kovics Fruzsina

Kommüniké

Az ICOMOS új alelnöke

Olivier Poisson, az ICOMOS Alelnöke, a francia ICOMOS elnöke, az ICOMOS 2009. február 6-án Párizsban megtartott Végrehajtó Bizottsági ülésén bejelentette lemondását az ICOMOS Alelnöki posztjáról, melyre a legutóbbi, Québec-i Közgyűlésen megválasztották. Lemondását személyes okok motiválták, de biztosította a Bizottságot hogy továbbra is az ICOMOS tagja marad.

Gustavo Araoz, az ICOMOS Elnöke mély sajnálattal vette tudomásul Olivier Poisson bejelentését, maga és a Bizottság nevében is megköszönve neki e rövid időszak alatt nyújtott elkötelezett tevékenységét.

A Bizottság az ICOMOS Alapszabályának 10. pontja értelmében az alelnöki posztról mandátuma lejártá előtt távozó Olivier Poisson megüresedő helyére Wilfried Lipp-et kooptálta az alelnöki helyre.

A Québec-i tisztújító közgyűlésen az alelnöki pozícióra második helyen Wilfried Lipp kapta a legtöbb szavazatot, aki ezt követően bekerült a Végrehajtó Bizottságba.

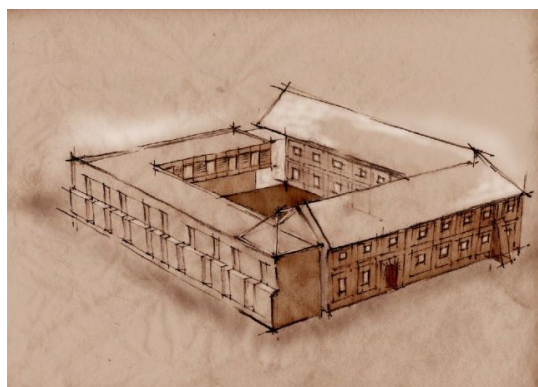
Wilfried Lipp, aki az osztrák ICOMOS elnöke, elfogadta a felkérést, és vállalta az ICOMOS Alelnöki teendőjével járó többlet kötelezettségeket, beleértve az európai Nemzeti Bizottságok koordinálásával járó munkát.

A Végrehajtó Bizottságban Wilfried Lipp távozásával megüresedő helyre a Bizottság egyhangúan Benjamin Mouton-t, a francia ICOMOS volt elnökét kooptálta. Benjamin Mouton, akinek az ICOMOS iránti elkötelezettsége közismert, elfogadta az azonnali hatállyal történő kinevezést. A Végrehajtó Bizottság ezt megköszönve, örömeinek adott hangot hogy a hároméves ciklus fennmaradó idejére Benjamin Mouton-val dolgozhat együtt.

Párizs, 2009. február 18.

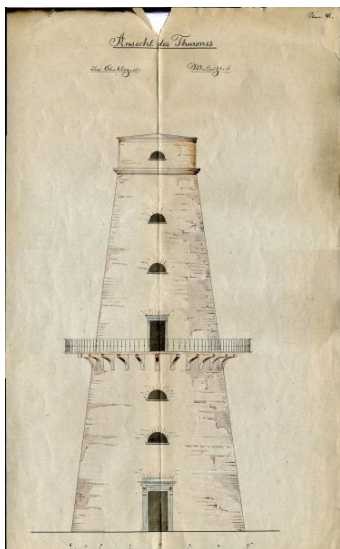
Hírünk Európában

Az európai országok szakemberei élénken figyelik épített örökségünk sorsát. Bizonyítja ezt, hogy az Europa Nostra 2008-ban megjelent színes, mutatós kulturális örökségi magazinjának hasábjain (Europa Nostra. Heritage, Mirror of Intercultural Europe. European Cultural Heritage Review. ISSN 1871 417X. Nr. 1/2008., 26–30. o.), Budapest polgármestere, Demszky Gábor tollából közöltek terjedelmes írást fővárosunk építészeti örökségének sorsáról, jövőjéről. A szép, színes képekkel illusztrált angol nyelvű tanulmány mellett ebben a számban az Europa Nostra-díj budapesti nyerteseinek névsorát és a nyertes épületek fényképét is közölték. (Kérés esetén az érdeklődők számára Winkler Gábor, az Europa Nostra Tanács (Hága) tagja másolatban szívesen megküldi az írást.)

Diplomázó építészhallgatók is szívesen választanak Magyarországon tervezési feladatot, és gyakran nálunk keresnek témavezetőt is diplomamunkájuk elkészítéséhez. Néhány éve Daniel Hartmann, a weimari Építész Egyetem hallgatója számára kerestünk megfelelő tervezési feladatot. A német építészhallgató előbb a fertőszéplaki Széchenyi-kastély gondos műemléki felmérését végezte el, majd féléves terv formájában megtervezte a pusztulófélben lévő épületegyüttes helyreállítását és új szárnyal történő kiegészítését. Diplomamunkája feladatául pedig a fertődi Esterházy-kastélytól keletre található „majorság” épületegyüttesének revitalizálásának tervezését választottuk.

A Bécsben élő Szalai Emőke-Mária a Bécsi Műegyetemen – Technische Universität Wien – végezte építész tanulmányait. Diplomatervének témája az 1845-ben Salzmann Károly mérnök által tervezett szélmalom-együttes (Sopron, Kuruc-domb) részletes építészettörténelmi kutatása és a becses emlék revitalizálási terveinek elkészítése volt. Daniel Hartmann Weimarban, Szalai Emőke-Mária Bécsben védte meg magyar tárgyú diplomatervét, kiváló eredménnyel.

De más jelei is mutatkoznak a fokozott érdeklődésnek. Az elmúlt év végén, a Műemléki Világnap alkalmából az „MDR-Kultur”, a közép-német közszolgálati rádió munkatársa közel félórás német nyelvű riportot készített Nemzeti Bizottságunk tagjával, Winkler Gábor építésszel.

A beszélgetés tárgya a magyar műemlékek megőrzésének esélye, a helyreállítások pénzügyi támogatása és civil szervezetek tevékenysége volt. A rádióriport során elhangzott, hogy hazánkban máig nem létezik olyan pénzügyi „csomag”, mely sok csatornán keresztül, az elvonások (ÁFA és más adók) csökkentésével és kedvező hitelek nyújtásával támogatná a műemlék-helyreállításokat. A közvetlen pénzügyi támogatás mértéke ugyanis világszerte veszített jelentőségéből. Szinte minden országban rájöttek már, hogy az elvonások csökkentése jobban ösztönzi és segíti a műemlék-tulajdonosokat,

mint a nevésségesen szerény pénzügyi juttatások.

Híreink bizonyítják, hogy az örökség védelme egyaránt foglalkoztatja az építész szakmát és a közvéleményt is. A megőrzés körüli viták azonban sem nálunk, sem kontinensünk másik országaiban nem jutottak még nyugvópontra.

Winkler Gábor

Beszámoló

Az ICOMOS MNB Történelmi Kertek Szakbizottsága 2009. február 27-én, pénteken kihelyezett ülést tartott Tatán, az angolkeri Pálmaházban, természetesen helyszíni bejárással összekötve. Az ülés előzménye az volt, hogy Tata önkormányzata közel félmilliárd forintot nyert el egy kétfordulós EU-pályázat első fordulóján az Angolkert turisztikai fejlesztésére. Az engedélyezési tervek véglegesítését és a műemléki engedély beszerzését a második fordulóig kell elintéznie, amelynek határideje májusban van. Tati összejevetelünk célja az volt, hogy megvitassuk a polgármesteri hivatal illetékeseivel és a tervezőkkel azokat a szakmai szempontokat, amelyek mentén a projekt továbbvitelét helyesnek

tartjuk.

Tudomásunkra jutott ugyanis, hogy ebből a hatalmas pénzüsszezből mintegy 200 millió a szabadterei színpad bővítésére, székcserekre stb. menne el, további jelentős összegek az aszfaltutak felújítására! Nyilvánvaló volt, hogy ezek nem megfelelő helyreállítási célok, és ezt az álláspontunkat a Kiss Zsolt tati főépítésszel, valamint Faragóné Godó Mária műemléki felügyelővel történt előzetes egyeztetések során ki is fejtettük, egyetértésben tagtársunkkal, a KÖH történelmi kertek referensével, Dr. Szikra Évával.

A főépítész úrral előzetesen arról is beszéltünk, hogy mi lehetne a követendő stratégia, tehát hogyan kellene átalakítani pályázatunkat ahhoz, hogy egy hosszú távú műemlékhelyreállítási, műemlékhasznosítási és -fejlesztési terv sok eleme megvalósulhasson. Mindezek megvitatására invitált bennünket a Szakbizottság tagjainak szakértelmét korábban igénybe nem vevő, de rendkívül nyitott polgármesteri hivatal. Az ülésen a műemlékvédelem részéről Faragóné Godó Mária felügyelő, Nagy Gergely, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke, valamint több szakbizottsági tagtársunk vett részt, beleértve Szikra Évát, továbbá az Angolkert védelmi dokumentációját készítő Sylvester Edinát, és e sorok íróját is. Az ülésen részt vett Horváthy Lóránt, Tata alpolgármestere, továbbá B.Szabó Veronika építész és Wallner Krisztina tájépítész tervezők, a pályázatírók és a polgármesteri hivatal más munkatársai.

A megbeszélések egyik sarkalatos, de hamar lezárt pontja az úthálózatot érintette. Eszerint az aszfaltburkolat ötletét el fogják vetni, és történelmi megoldást alkalmaznak majd. Ehhez nemcsak a történelmi térképek összevetésének elemzésével megismerhető úthálózati rekonstrukciót valósítják meg, hanem kerregészeti kutatóárkokkal próbakeresztmetszeteket is felvesznek az utak szerkezetének és méreteinek, valamint az úthálózat vitatott részleteinek tisztázására. Az úthálózat ebben a fázisban csak a kert belső részeit fogja érinteni, tehát gyakorlatilag a török építmény és a múrom közötti nagy kertrész, azt viszont természetesen teljes kiterjedésében.

A színház kérdésében kompromisszum született, mégpedig azért, hogy Tata ne essen el a pályázat megnyerésének lehetőségétől. A pályázatot ugyanis nem lehet alapvető célkitűzéseiben megváltoztatni. A kompromisszum megalkotásában egy, a tervezők által a tárgyalásra hívott, rendkívül rokonszenves és tapasztalt színháztechnikus szakember, Strack Lőrinc magyarázatai segítettek bennünket. Eszerint tehát a jelenlegi teljes színháztechnikát elbontják, és a területet rekultiválják. Visszaállítják az eredeti terepviszonyokat, és gyepesítik a színház teljes egykori területét.

Az új színház az eddig több mint 1800 fős nézőtér helyett 400 főre készül majd. A nézőtér földbe süllyesztett betongú látkon (4-8 db) áll majd, amelyekből csak 10 cm magas és léptékében hasonló átmérőjű csomk lesz látható. A nézőtér a földtől elemelve, az eredeti tereppel tehát nem érintkezve készül. (Mivel a lefedés így is túlzottan árnyékol, a nézőtér alatt a visszaállított terepen a gyep helyett szórt burkolat képzelhető el.) Évente

néhány alkalommal szükség lehet nézőtérbővítésre, akár az eredetileg tervezett 1800 főig is, ezt az állandó (vagy könnyen mobilizálható) 400 fős nézőtér felett ideiglenesen a földre fektetett rácsos tartók (tomcat rendszer) segítségével lehet elvégezni, és azt a rendezvény után haladéktalanul elbontani. Az eredetileg tervezett zenekari árok nem készül el, a színpad pedig változtatható méretű és mobil lesz. A nagy felszerelést igénylő előadások technikai megközelítése a szomszédos edzőtábor felől történik majd, és ez nem fogja érinteni a kert területét. Az esetleges vizesblokkok vagy más létesítmények elhelyezését a színpad alatt, földbe süllyesztve lehet megtenni. (Akkor nem jutott eszünkbe, hogy felvessük, de sokkal jobb lenne, ha ezt is az edzőtábor területén lehetne megoldani.)

Kérdés persze, hogy mit nyer a történeti kert. Úgy véljük, hogy a jelenlegi monstre színház elbontása már jelentős fejlemény, és ne feledjük az úthálózat helyreállítását sem. Ugyanakkor egyelőre nincs szó a kiemelkedő jelentőségű épületállomány (műrom, grotta, remeteség stb.) helyreállításáról, kivéve a nyárilakot, amelynél ezt tervezik. (Bár az állami tulajdonban van, és az nem vált világossá számunkra, hogy az önkormányzat miként diszponál felette.) A kert növényállományának kezelése sem kerül most terítékre. Viszont az alpolgármester utalt arra, hogy a pályázat megnyerése esetén komolyabb levéltári és terepkutatásokat is fognak végeztetni annak érdekében, hogy a helyreállítások hitelessége ne csorbuljon. Azt is meg fogják fontolni, hogy

a színházat, különösen a nagy nézőszámú produkciókat végleg elvigyék a kertből, de ennek helyét még vizsgálják. (Javaslatunk szerint az agyagbányák felhagyott területe erre ideális lenne.)

Másfelől nem érzékeljük, hogy a helyi politika megértette volna a kert különleges jelentőségét, vagy azt, hogy mit jelent egy történeti kert fenntartása és üzemeltetése, pedig komoly kísérletet tettünk ennek elmagyarázására. A történeti kert jövőjét érintő távlati koncepció sem létezik. Az a felvetésünk, hogy a martonvásárhoz hasonlóan a tatai kert is belépődíjas rendszerben, de legalább körülkerítetten, éjszakára lezártan működjön, süket fülekre talált. A szemléletváltásért tehát még sokat tennünk. De reméljük, hogy jelentős lépést tettünk ezen az úton, és ott elhintett gondolataink idővel be fognak érni.

Fatsar Kristóf
az ICOMOS MNB Történeti Kertek Szakbizottságának titkára

Ágostházi László DLA:

EMLÉKEZZÜNK RÁ, HOGY. . .

Február 5-én, 135 éve, született **Morbitzer Nándor**, aki nagyon sok szecessziós lakó- és középületet tervezett, köztük az 1909-1911-ben megépült kiskunfélegyházi városházát.

115 éve, 1894-ben történt a **nyíregyházi színház** (Alpár Ignác) ünnepélyes megnyitása.

10 éve, 1999. február 6-án halt meg **Dr. Szentkirályi Zoltán** építész, egyetemi és mesteriskolai tanár, építészettörténeti szakíró, Széchenyi-díjas.

140 éve, 1869. február 23-án született **Raichle J. Ferenc**, a hazai szecesszió ún. Lechner-követő alkotója, aki a Vajdaságban és Szegeden számtalan köz- és lakóépületet tervezett, köztük talán legismertebb a szegedi ún. Gróf-palota (1912-13).

Március 1-jén ünnepelhetnénk együtt **Mendele Ferenc**-el **75.** születésnapját, de sajnos január 30-án halála napjára kellett emlékeznünk. Fájó szívvel nélkülözzük kedves emberségét, barátságát és alkotó tehetségét.

245 éve, 1764. március 3-án helyezték el ünnepélyes keretek között **Vácott** a **Diadalív** (Oswald Gáspár) alapkövét, készülve arra, hogy Mária Terézia meglátogassa a várost.

25 éve, 1984. március 19-én halt meg **Dr. Varga László** Ybl-díjas, művészettörténész, néprajzos, egyetemi oktató, szakíró, a magyar népi építészet kimagasló kutatója.

110 éve, 1899. március 21-én történt a **Budapest kőbányai Szt. László-templom** (Lechner Ödön) felszentelése.

Április 5-én lesz **Dr. Hajnóczi Gyula** professzor születésének **89.** évfordulója. Okleveles építésmérnök és régész képzettségével műegyetemi tanárként nem csak tanította, hanem kutatta és példamutatóan helyreállította a római kultúra magyarországi emlékeinek hosszú sorát.

130 éve, 1879. április 24-én szentelték fel a **budapesti Bakáts-téri római katolikus templomot** /Ybl Miklós/

114 éve, április 25-én született **Dr. Rados Jenő** professzor. Az építészettörténész egyetemi tanár, szakíró nagyon sok műemléképület helyreállítását tervezte.

Május 5-én lesz **115 éve,** hogy ünnepélyes keretek között megtartották az **Országháza** épületének (Steind Imre) bokréta ünnepségét.

100 éve, május 7-én kezdték el építeni a budapesti **Széchenyi Gyógyfürdő** épületét.

10 éve, május 13-án halt meg **Dr. Petravich András** építésmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök, építészettörténeti kutató.

100 éve, május 24-én született **Dr. Gerő László** Ybl-, Állami-, Herder-díjas, c. egyetemi tanár, a műemlékvédelem nemzetközileg elismert meghatározó szakembere, nagyon sok műemlék épület helyreállítója, szakíró.

Az épített örökség felújításának elméleti és gyakorlati kérdései konferenciasorozat - TUSNAD 14. ülészaka Torockó 2009. május 19-24

TÖBBNEMZETISÉGŰ RÉGIÓK NÉPI ÉPÍTÉSZETE

Az örökségértékeket fel kell tárnunk, illetve meg kell védeni. Mindkét folyamatnak társadalmi-politikai háttere van. Népi építészeti konferenciánk ebben a hármas kontextusban kíván létezni.

A «TÖBBNEMZETISÉGŰ RÉGIÓK NÉPI ÉPÍTÉSZETE» konferencia a népi építészet globális megközelítését tűzi ki célul, hangsúlyos helyet biztosítva a többnemzetiségű régiók jellegzetességeinek. [Szeretné tudatosítani a kitűzött célt már a konferencia-megnyitón, illetve a konferencia konklúzióit is ilyen keretben levonni (ezért javasoljuk egy szintézis-anyag összeállítását és közreadását már a konferencia elején, ennek megvitatását és kiegészítését a konferencián elhangzottakkal: megfogalmazva – ha lehetséges – a konferencia ajánlásait)]. A népi építészet globális megközelítése – a konferencia Tudományos Tanácsának értelmezésében – a két alapvető, bármely örökségértékhez kapcsolódó jellegzetesség bemutatását jelenti: a népi építészet kutatását (feltárását, felleltározását stb.), illetve ezen értékek védelmét (a népi építészeti kultúra megtartását célzó beavatkozásokat). Magától értetődik, hogy kötelezően figyelembe kell venni a társadalmi paramétereket (pontosabban a falusi környezet fenntartható fejlődéséről szükséges értekezni, illetve a vidéki települések jövőjéről a következő évtizedekben).

A konferencia két részre tagolódik. Az egyikben előadások hangzanak el, melyeken a fent említett fontos kérdésekről esne szó, a másikon tanulmányi kirándulást szervezünk, példákkal illusztrálva a felvetett kérdések jelentős részét. A tanulmányi kirándulással kezdünk, mert: (1) szeretnénk a résztvevőkkel együtt kommentálni a terepen látottakat, és mert (2) Nagyszében könnyen elérhető, repülővel, vonattal, vagy autóval egyaránt.

További információk, jelentkezési feltételek a www.transsylvania.nostra.eu honlapon található

Ezúton is szeretnénk megköszönni Mindenkinek, aki 2007-es személyi jövedelemadójának 1%-át tavaly az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület részére ajánlotta fel. A támogatás révén beérkezett 57.699 Forintot az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság nemzetközi jelenlétének erősítésére, Magyarország szakmai képviseletére fordította. Ahhoz, hogy 2009-ben is sikeresen dolgozhassunk Egyesületünk célkitűzéseinek megvalósításán, továbbra is nagy szükségünk van az Önök támogatására, Kérjük a műemlékek minden barátját hogy támogasson minket személyi jövedelemadójának 1%-ával !

**Köszönettel
ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület
Adószám: 18083897-1-41**

ICOMOS Híradó, a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

Szerkesztőség: 1014 Budapest, Szentháromság tér 6.

Levél cím: 1535 Budapest, Pf. 721. Telefon/fax: 212-76-15

E-mail: secretariat@icomos.hu

Honlap: www.icomos.hu

Kiadja a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal

Szerkesztő: Keller Annamária

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság tagságával járó előnyök:

- állandó informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes belépésre jogosító tagsági kártya a világ legtöbb múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság pártoló Jogi tagja:
Kulturális Örökségvédelmi Hivatal